

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Seksen sekizinci Birleşim

19 . 7 . 1961 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	220	2. — Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendislere verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/93)	252:253
2. — Gelen kâğıtlar	220	3. — Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/90)	253
3. — Yoklama	221,242	4. — Cemâl Fındık'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/108)	253,253:254
4. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	221	5. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/167)	254:256,256:257
1. — Dışişleri Bakanı Selim Sarper'in izinden dönüşüne kadar kendisine, Ticaret Bakanı Mehmet Baydur'un vekâlet edeceğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/128)	221		
2. — Üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/127)	221		
5. — Görüşülen işler	221		
1. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanununun bâzı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı yeni hükümler ilâvesi hakkında kanun tasarısı ve Sanayi Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/154)	221:242,242:252,253,256,258:260		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Üyelerden bâzılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi okundu ve izinler kabul edildi.

Başkanlığın, Temsilciler Meclisinin bundan sonraki çalışmalarına dair açıklaması dinlendi.

İstiklâl Harbi mâlûllerinden 3 ere verilecek para mükâfatı hakkındaki kanun tasarısı ikinci defa açık oya kondu ve kanun Temsilciler Meclisince kabul olundu.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanunun bâzı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu

kanuna bâzı yeni hükümler ilâvesi hakkındaki kanun tasarısının gündeme alınarak, öncelikle görüşülmesi kabul edildi. Tasarı üzerinde bir müddet görüşüldü.

Yeter sayı kalmadığından 19 Temmuz 1961 Çarşamba günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Kâzım Orbay

Kâtip
Şahap Kitapçı

Kâtip
Alev Coşkun

Sorular ve cevaplar

Yazılı soru

Temsilciler Meclisi Üyesi Orhan Köprülü'nün, Anayasanın halkoyuna sunulması dolayısıyla görülen aksaklıkların diğer seçimlerde te-

kerrürüne mâni olunması hususunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi Başbakanlığa ve Adalet Bakanlığına gönderilmiştir (7/54)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Vehbi Ersü ile Temsilciler Meclisi Üyesi Rauf Gökçen'in, Zırhlı Birlikler Yıpranma Tazminatı Kanunu teklifi (2/23) (Millî Savunma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

2. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Vehbi Ersü ile Temsilciler Meclisi Üyesi Rauf Gökçen'in, İmar ve İskân Bakanlığı Kuruluş ve görevleri hakkındaki 7116 sayılı Kanunun 18 nci maddesinin değiştirilmesi ve mezkûr kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/24) (İmar ve İskân Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

3. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Vehbi Ersü

ile Temsilciler Meclisi Üyesi Rauf Gökçen'in, Mesken kanunu teklifi (2/25) (İmar ve İskân, İçişleri ve Adalet komisyonlarına ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

4. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Vehbi Ersü ile Temsilciler Meclisi Üyesi Rauf Gökçen'in, Türk Yapı Araştırma Enstitüsü Kuruluş kanunu teklifi (2/26) (İmar ve İskân Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

5. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Vehbi Ersü ile Temsilciler Meclisi Üyesi Rauf Gökçen'in, Umumi ihale kanunu teklifi (2/27) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Lûtfi Akadlı.

KÂTIPLER : Rifat Çini, Oktay Ekşi

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Görüşme için yeter sayı vardır.

4. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Dışişleri Bakanı Selim Sarper'in izinden dönüşüne kadar kendisine, Ticaret Bakanı Mehmet Baydur'un vekâlet edeceğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/128)*

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Dışişleri Bakanı Selim Sarper'in mezuniyetten dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığı vazifesinin Ticaret Bakanı Mehmet Baydur tarafından vekâleten tedviri uygun görülmüştür.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.

Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

2. — *Üyelerden bâzularına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/127)*

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın üyelerin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 19 Temmuz 1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Kâzım Orbay
Temsilciler Meclisi Başkanı

Abdurrahman Nafiz Gürman, 21 gün, hastalığına binaen, 24 Temmuz 1961 tarihinden itibaren

Hayrettin Şakir Perk, 25 gün, hastalığına binaen, 24 Temmuz 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Şimdi teker teker okutup oylarınıza sunacağım.

Abdurrahman Nafiz Gürman, 21 gün, hastalığına binaen, 24 Temmuz 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hayrettin Şakir Perk, 25 gün, hastalığına binaen, 24 Temmuz 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanununun bâzi hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzi yeni hükümler ilâvesi hakkında kanun tasarısı ve Sanayi Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep*

Karma Komisyon raporları (1/154) (1)

BAŞKAN — Maliye Bakanı buradalar. Komisyon lütfen yerini alsın, efendim.

(1) 60 S. Sayılı basmayazı 87 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

Tasarının tümü üzerinde söz istiyen var mı? Buyurun, efendim.

SUPHİ DOĞUKAN — Muhterem arkadaşlarım; bir evvelki toplantıda 60 sıra sayılı olan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikası T. A. Ş. ile alâkalı 7462 sayılı Kanunun tadili hakkındaki kanun tasarısı üzerinde konuşmuş ve Komisyon Sözcüsü bendenize cevap vermişti. Bu arada kanunu daha etraflı tetkik ettim ve dolayısıyla Komisyon Sözcüsünün söylediği hususları tatminkâr bulmadım. Bu bakımdan söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, ben Ereğli Demir ve Çelik Fabrikasının kurulmasına taraftarım, muhalif değilim. Bu müessesenin genişletilmesine ve bazı kolaylıklar sağlanmasına taraftarım. Ancak, halkoyuna sunulmuş ve kabul edilmiş bulunan Anayasamızın 12 nci maddesi, hiçbir kişiye ve zümreye imtiyaz tanınmıyacağına yer vermiş bulunmaktadır. 61 nci maddesine göre de, herkes malî gücüne göre vergi verecektir, esasını vaz'etmiştir.

Halbuki önümüzdeki kanun tasarısı, Ereğli Demir - Çelik Fabrikasını vergi ve resimlerden muaf tutmayı, özel muhabere vasıtaları kullanmayı derpiş etmektedir. Komisyon sözcüsünün verdiği izahatta bunun 7462 sayılı Kanunun tadili mahiyetinde olduğu; bundan evvel Mecliste buna ait mukavelenin tasdik edilmiş olduğu ileri sürülerek, bunun da kabul edilmesi lâzım geldiği mütalâasını yürütmüşlerdir.

Kanaatim odur ki, Anayasamızın sarîh maddeleri karşısında, özel olarak, munhasıran Ereğli Demir - Çelik Fabrikasına bu muafiyetleri tanımak mümkün değildir. Senede 100 lira geliri olan bir vatandaş Devlete 16 kuruş pulla istida verirken koskoca 215 milyona yakın sermayeli müessese bu nevi resim ve harclardan dahi muaf tutuluyor.

Arkadaşlar, kanaatim şudur ki; umumi mahiyette şu şu evsafi haiz şirketler, şu şu resimlerden muaftır, şunlara ve şunlara hak sahibi olurlar, denilmediği takdirde bu kanun tadili Anayasamızın umumi hükümlerine aykırıdır.

«Karma Komisyondan ricam - Sanayi Komisyonu ile birlikte tetkikte bulunmuşlardır - «bu kanun Anayasaya aykırı değildir» cümlesinin bu kürsüden ifade edilmesinden ibarettir.

BAŞKAN — Muin Küley, buyurun.

MUİN KÜLEY — Pek sayın arkadaşlarım; bugün bir tadil teklifi ile yüksek huzurunuzda getirilmiş bulunan 7462 sayılı Kanunun nasıl kabul edildiği ve o tarihte neler getirdiğine kısaca temas ettikten sonra tadil teklifi hakkında düşüncüklerimi arz edeceğim.

7462 sayılı Kanun, geçen iktidar zamanında, 1960 yılının Sanayi Bakanlığı bütçesi görüşülürken, Meclisin saat 2,5 a kadar çalışma kararını mütaakıp o zamanki Sanayi Bakanının ivedilik önergesi kabul edildikten sonra, muhalefet milletvekillerimin, kendilerine mehil verilmesi hususundaki ricaları da reddedilerek 115 kişilik bir nisapla görüşülmüştür. İlk oylamada yeter sayı temin edilmediğinden ikinci oylamada kabul edilmiş bir kanundur. Bu kanunun ilk iki maddesi mer'î Ticaret Kanunu hükümlerinin, bu kanuna ve buna göre yapılacak mukavelelere tesirini bertaraf etmektedir. Bu kanunla, kurulmuş olan Şirketin, 1050, 2490, 3460 sayılı kanunlara tâbi olmayacağı, hesaplarının Divanı Muhasebat vizesinden geçmiyeceği ve nihayet memur ve müstahdemlerinin de 3656, 3659, 6245 ve 7244 sayılı kanunlara tâbi tutulmayacağı kabul edilmiştir. Asıl mühim olan, bu kanunun müzakeresi sırasında kendisine tevcih edilmiş suale cevaben o günkü Sanayi Bakanı şöyle demiştir: «Efendim, biz Divriği demir cevherini Karabük Fabrikasına tahsis ettik, bugün kurulmakta olan işletmeye, halen ifşasında mahzur gördüğüm çok daha yakın yerlerden cevher tahsis edeceğiz, 800 kilometre mesafeden cevher gelmiyecek, daha yakın bölgeden bu fabrikaya ihtiyacı olan cevher verilecektir.»

Bendenizin üzerinde durduğum ve beni endişeye düşüren nokta şudur; memleketimizde bu ağır ve stratejik sanayi sahasında iki işletme mevcuttur. Birisi Devlet elindedir. Bizim ekonomik şartlarımızı haiz memleketlerde cari en uygun usul ile, Devlet eliyle idare edilmektedir. Diğeri, özel sermaye eline tevdi edilmektedir. Şimdi, bir taraftan Karabük Fabrikasına, gerek getirmeye mecbur bulunduğu cevherin tahsisi bakımından, gerekse tâbi bulunduğu kanuni formaliteler ve vergi mevzuatı bakımından önemli ağır şartlar yüklenilmişken; diğer taraftan özel sermaye elindeki bu teşebbüs hem cevher tedariki zaviyesinden, hem tâbi bulunacağı kanuni formaliteler bakımından, hem de vergiler bakımından

geniş ve istisnai muafiyetlere mazhar kılınmıştır.

Maliye ve Sanayi bakanlarından istirhamım şudur: Bu durum karşısında Karabük İşletmesini Devlet gözden çıkarmış mıdır veya Karabük İşletmesini böyle bir rekabet karşısında himaye için gerekli tedbirler bakımından Hükümetçe ne düşünülmüştür?

Şimdi muhterem arkadaşlar; komisyonumuz kanun metninden, Anayasaya dahi aykırı bulunan re'sen istimlâk gibi birtakım hükümleri tayyetmiş bulunuyor. Komisyona bu bakımdan teşekkür ederim. Çünkü, umumi haliyle bu işletme Devlet eliyle kurulmuştur. Vatandaşların geniş ölçüde külfetlerine iştirak ettiği diğer bir müessese ile eşit olmayan şartlar altında faaliyette bulunmasını tasvibetmiyorum. Bu itibarla şimdi tesis edilmekte bulunan bu müesseseye yeniden muafiyet ve istisnaiyet kabulüne muhalifim.

Bunun yanıbaşında kanun tasarısı yerli sigorta şirketleri bakımından da önemli bir hüküm getirmektedir. Bir taraftan yabancı ve özel sermayeyi himaye tedbirlerinde âzami itina gösterirken, diğer taraftan memleketimizde son yıllarda önemli inkişaf kaydetmiş olan yerli sigorta şirketlerimizin alâkalanacakları bir saha kendilerine kapatılmaktadır. Haddizatında bunun mucip sebepleri Hükümet teklifinde yeknazarda az çok tatminkâr bir şekilde ifade edilmekte ise de harici sigortacılık âleminde istifade edilerek yerli sigorta şirketlerimizin bu işi başarabileceklerine ve bu mevzuda ehliyetli olduklarına inanıyorum. Bu itibarla bir sanayi işletmesini Hükümet olarak desteklerken, diğer taraftan mevcut ve inkişaf halinde bulunan ve her suretle takviye edilmesine ihtiyaç görülen diğer bu türlü yerli teşebbüsleri baltalamaya hakkımız olmadığı kanaatindeyim.

Bütün bunların yanı başında, getirilmiş olan kanun tasarısını Anayasamızca derpiş olunan Devletin bu nevi teşebbüsler üzerindeki murakabe hakkını, plânlama hakkını ilerde ihlâl edici mahiyette, bu mekanizmanın işlemesine engel olucu mahiyette görmekteyim. Bu bakımdan bu kanun hakkındaki reyim : Bu haliyle tasarı kanunlaştığı takdirde, kırmızı olacaktır. Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Sanayi Bakanı.

SANAYİ BAKANI İHSAN SOYAK — Muhterem arkadaşlarım; bugün Yüksek Huzurlarınıza getirilmiş bulunan kanun tasarısı, DLF ile Hükümetimiz arasında aktedilen ve yüksek tasviplerinize mazhar olan İkraz Anlaşmasının tâliki şartlarını haiz hususattan ibarettir. Tasarı bugün Yüksek Meclisçe kabul buyurulduğu takdirde mezkûr kredinin tamamen kullanılabileceğini, ancak kullanılması şartının bu tâlikî hükümlerin yerine getirilmesi ile mümkün olacağını arz etmek isterim.

Bu vesile ile, müsaade buyurursanız, maddelerin tümü üzerinde konuşmadan evvel, bu kanun ile yapılacak olan Ergülli Demir - Çelik Fabrikalarının yapılması ve süratle yapılmasının lüzumunu tebarüz ettirmek istiyeceğim. Sanayi hayatımızda bu kanunun getireceği işler arasında gemi inşaatı, ambalâj, karisör ve konserve sanayiinin inkişafı çok kolay olacaktır. Çalışma hayatımızda yalnız bu fabrikalarla 4 000 işçi çalışacaktır. Diğer sanayi kollariyle, bu vesile ile 60 bin işçi gücü ilâve edilecektir. 64 - 65 bin kişinin çalışabileceği bir saha açılacaktır. Maden sahasında da Karabük'ün kullandığı demir cevherinden başka, her sene 840 bin ton demir cevheri ve son çalışma kapasitesi ile 1,5 milyon ton demir cevheri kullanacaktır. Bu bakımdan demir madenlerimiz de harekete geçecektir. 1,5 milyon ton demir cevherinin harekete geçirilmesi memleketin iktisadiyatında büyük gelişmeler kaydedecektir. Ticari sahada; geçen gün de arz ettiğim gibi, Karabük sanayiinin ilk kuruluşunda memleketin demir istihsali senede nüfus başına beş kilo idi. Karabük'ün inkişafından sonra bu miktar nüfus başına 11 kilo oldu. Bu fabrika kurulduğu takdirde nüfus başına demir istihsali 60 kiloya çıkacaktır. Diğer memleketlerde, Yugoslavya'da nüfus başına isabet eden demir istihsali 75 kilodur. Amerika ile mukayese yapmıyorum, orada 771 kilodur. İsrail'de ise 50 kilodur. Demek ki, bu fabrika kurulduğu takdirde İsrail'den ileri bir demir istihsalimiz olacaktır. Bu da bizim millî gelirimiz üzerinde bir artış kaydedecektir, başlangıçta bu artış % 4,5 olacak, ilerde bu miktar % 6 ya yükselecektir.

Dış tediye muvazenesinde ise, malûmuâliniz, olduğu üzere, bu tesis 234 milyon dolâra mal ola-

çaktır. 129 milyon dolârlık kredinin 98 milyon dolâr Türk parası olarak ödenecektir. Geri kalan kısmı 56 milyon dolârdır ki, bu da, ithalâtta ilk safhada yapılacak 75 milyon dolârlık tasarrufla ödenecek ve bu ödeme 9 ay içinde olacaktır.

Şu halde tediye muvazenesinde yalnız 9 ay içinde aldığımız krediyi ödiyebileceğiz. Bir başka bakımdan da Türk sermayesinin iştiraki burada yüzde 70 nisbetinde olacaktır. Şu halde 405 milyon liraya mukabil iki milyar üzerinde bir tesis kazanacağız. 405 milyon Türk sermayesi yatırılacak, iki milyar küsur milyon kıymetinde bir tesis kazanılacaktır. Bu konuda tesislerimizin bir an evvel harekete geçirilmesi için, bugün bu kanun yüksek tasviplerinize mazhar olursa; 42 ay içinde bu tesisler faaliyete geçecektir. Bunun için biz teknik arkadaşlarımızla bunu 36 aya indirmeye çalışıyoruz. Çünkü, her bir aylık kazancımız aşağı - yukarı istihsal bakımından ayda 56 milyonluk bir istihsal kazancı demektir. 6 milyon da faizini hesabedersek, demek ki, bir ay evvel bitirilmesi bize 62 milyon liralık bir kazanç temin edecektir. Altı ay kazanmak istiyoruz ki, böylece 360 - 400 milyon liralık bir tasarruf etmek mümkün olacaktır. Şu halde işin süratle bitirilmesi lâzımgelmektedir.

Bu vesile ile, evvelce esasen kabul buyurdunuz ana kanundan sonra bugün taliki şartları haiz hususlarda büyük bir şey istemiyoruz. Kısaca arz edeceğim. Evvelâ sermaye tezyidini istiyoruz. 510 milyonluk sermayenin anlaşma ile 584 milyon liraya çıkarılmasını düşünüyoruz. Şu halde sermayenin 600 milyon lira olarak tesbitini rica ediyoruz. Bu, Ticaret Kanununun her zaman için bahşettiği bir haktır.

İstimlâk mevzuu: Esas itibariyle Karabük fabrikaları yolu ile istimplâk hakkı zaten tanınmıştır. O zaman doğrudan doğruya şirket için bu hak istenmiş olsaydı verilecekti. Karabük yolu ile istenmesinin sebebi, Şirket kuruluş devresinde olduğu için, istimplâk işiyle uğraşacak durumda değildir. Şimdi istediğimiz, aşağı - yukarı tesisatımızın ilerideki tevsii ihtimali göz önünde tutularak, doğrudan doğruya şirketin istimplâk yapabilmesini temin etmekten ibarettir.

Sigorta mevzuu: Muhterem arkadaşlar; dış sigorta istememizin sebebi işi kolaylaştırmak içindir, muntazam şekilde, aksamadan işlerimi-

zin yürümesi içindir. Nakliye sigortası bizim için önemlidir. Ereğli'ye malzeme vâsil olduktan sonra, montaj sonuna kadar her hangi bir ârizayı dahi önlemek istiyoruz. Bunun için dış sigorta yaptırmak istiyoruz.

Sebebi şudur: Evvelâ, zaman kaybının önlenmesi için lâzımdır. Dış sigortadan parayı alıp mubayaaya derhal geçmek içindir. Filvaki denilebilir ki, nasıl olsa reasüre edildiğine göre bunu Türk sigortaları da yapabilir. Arkadaşlar, çalışma hayatımda ben bunun ıstıraplarını çok çektim. Dış sigorta, iç sigorta... Böyle bir parça kırıldığı zaman Reasüan sıfatiyle esasen dışa müracaat ediliyor. Fakat alacak ve borç yüzünden her parçanın ancak, % 50 - 60'ını veririm, diyor; borçlarımız vardır, diyor. Şu halde kırılan parçanın diğer yüzde 50 kısmı için tekrar Maliye Bakanına gitmek ve saire gibi uzun bir yol takibediliyor. Bu da montaj için çok önemlidir. Montaj işinde bir iki gün dahi çok önemlidir. Kısa bir müddet içinde formalitenin ikmal edilebileceğini kabul etsek bile, işin bir ay gecikmesi memleketimize 62 milyon liraya mal olacaktır. Yani her geciken gün bize iki milyona mal oluyor. Bunu nazarı itibara almanızı bilhassa rica edeceğim.

Liman mevzuunda; limanda biz yeni bir inhisar istemiyoruz. Halen Zonguldak Ereğli İşletmesinin liman inhisarı vardır. Bundan iki mahzur ortaya çıkabilir. 1. Ereğli Kömür İşletmesi hizmet yapmaksızın bâzı taleplerde bulunabilir.

2. Halihazır tesis ile iskele arasındaki yol, şehirden geçer. Bu suretle yol 3 Km. uzamaktadır. Bu suretle her parça devamlı olarak üç Km. fazla yol gidecek ve bu maliyete ehemmiyetli miktarda tesir edecektir. Şehir içinden geçmek şehircilik bakımından da doğru olmayacaktır. Bunun için biz, liman dâhilinde yeni bir iskele yapacağız. Yani inhisardan çıkmak istiyoruz.

Bunun dışında telsiz istasyonu istedik. Yine malûmunuzdur ki, telsiz tesisleri ile ilgili ilk kanun çıktığı zaman, 1934 te Hükümet bu konuda çok hassas idi. Birçok askerî ve siyasi sebepler dolayısıyla ancak büyük telsiz tesislerine müsaade ediyordu. Bunun için ayrı bir yatırım yapmak lâzımdır. Bunu kimse yapamıyordu. 1957 de petrol şirketlerine telsiz kurma hakkı verilmiştir. Biz de diyoruz ki: Birçok çalışmalarımızı Ankara ile yapmak mecburiyetin-

deyiz, binaenaleyh sık sık Ankara ile temas etmek bakımından bu tesis için bir telsiz istasyonuna ihtiyaç vardır. Bir telsiz istasyonunun kurulmasını rica ediyoruz. Bu zaten petrol şirketlerine tanınmış bir haklıdır.

Bunun dışında bir mâruzatım daha vardır. Karabük mamullerini ne yapacağız? Bu yeni tesisin yapacağı mamul sahaları tamamen ayrıdır. Karabük ile bir rekabet katiyen mevzu bahis değildir. Hiçbir imtiyazlı durum yoktur. Aralarında bir yakınlık yoktur. Karabük tamamen demiryolu ile nakliye yapar. Bu yeni tesisin Samsun Limanı ile irtibatı vardır. Böylece deniz nakliyatından istifade etmektedir. Şu halde nakil faaliyeti bakımından aralarında büyük bir fark olacağını tahmin etmiyorum. Şimdi biraz da memleketimizdeki önemli cevher yataklarının yerlerine işaret edeceğim. Bu maddenin en kesif olduğu muntakalar sırasıyla Sivas, Erzincan, Malatya, Kayseri, Ankara, Balıkesir ve Hatay illerimizdir. Tabiatıyla en fazla ve önemi haiz olanı Malatya'dır. Bu tesis için en iyi yerin Ereğli Karabük olduğunda endişe etmemek lâzımdır.

Bu çok esaslî fevkalâde bir tesistir; kabulünü bilhassa rica edeceğim. Mâruzatım bundan ibarettir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşlarım, Çok Sayın Sanayi Bakanı, bu tesisin, memleketimiz ekonomisi için ne kadar büyük faydalar sağlayacağını izah buyurdular. Bu memlekette hiç kimse, hiçbir vatandaş, 470 bin ton çelik istihsal kapasitesi yaratacak, ithalâtımızda 80 milyon dolârlık bir tasarruf sağlayacak, 4 500 işçiyi bizzat çalıştıracak ve memlekette umumî iş hacminde ise 60 000 işçiyi barındıracak bir artış sağlayacak olan bu işletmenin faydalarını inkâr edemez. Ayrıca, işletme idaresi bilgisi ve teknoloji bakımından da memlekete kazanç getirecek olan böyle bir tesisin kurulmasına prensip olarak muhalefet etmek düşünülemez. Bütün mesele bu tesisin sermaye bünyesi ve idaresinin nasıl olması lâzımgeldiği noktasında toplanmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, bu tesis, bizzat kanun lâyihasını önümüze getiren Hükümetin gerekçesindeki ifade ile, tam mânasıyla menafii umumiye arz eden bir tesistir. İmal edeceği maddeler bakımından bir inhisardır.

İmdi, mensubu olmakla şeref duyduğum partinin programının 5 nci maddesi ağır sanayi tesislerinin Devlet elinde bulunmasını âmiridir. 9 Temmuz günü halkoyuna sunulup tasvibedilen Anayasanın 39 ncu maddesi, kamu hizmeti niteliğindeki özel teşebbüslerin kamu yararı olduğu zaman bâzı şartlarla devletleştirilebileceğini derpiş etmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Amerika ile bu tesisle ilgili olarak yapılan ve Kurucu Meclisçe kabul edilip Resmî Gazetede neşredilen bir Anlaşmaya göre ise, Türkiye, bu tesisin devletleştirilemeyeceğini taahhüt etmiştir. Kamu hizmeti gören bir tesisin devletleştirilmesi yetkilerinden bu şıkta mahrum olduğumuza göre, şu anda düşünülmesi gereken husus, bu tesisle Devlet arasındaki münasebetlerin, bilhassa plânlama ile bu tesis arasındaki münasebetlerin nasıl ayarlanması gerekeceğidir. Evvelâ, şunu takdirlerinize arz etmek istiyorum. Biz o kanaatteyiz ki, Devletin bahse konu şirketle kendisi arasında bu bakımdan hususi bir münasebeti kanunla tesis etmeye hakkı vardır.

Hepinizin malûmudur ki, hususi teşebbüs piyasa mekanizmasına bağlıdır, ona dayanır. Piyasa mekanizmasının esası da serbest rekabettir. Serbest rekabet ilkesi, belli sektörlere, belli tesislere muafiyet ve imtiyaz verilmesini reddeder. Binaenaleyh, karşımızda nevî şahsına munhasır bir özel teşebbüs vardır. Bu teşebbüse çok geniş imtiyaz ve muafiyetler verilmiştir. Şimdi önümüze getirilen lâyihası 7462 sayılı Kanunla birlikte mütalâa ettiğimiz zaman, bu şirkete şu muafiyetlerin tanınmış olduğunu görüyoruz :

Ticaret Kanunumuz bakımından geniş istisnalar tanınmıştır. Anî ve tedricî teşekküle ve aynı ve nakdî sermayeni vaz'ına dair kaideler bu şirkete tatbik edilmeyecektir. Şirketin kendi hisselerini bizzat temellük edememesi prensibine, Genel Kurulun yani şirketi idare edecek olan esas kurulun toplantının ilânı ve daveti şekline, hissedarlardan şirketin idaresine katılanların ibrası bahis konusu olduğunda bunların Genel Kurulda reye iştirak edememeleri kaidesine, tahvillerin esas sermayenin önlenmiş musaddak son bilânçodaki miktarı aşamayacağı kaidesine istisnalar görülmektedir. Ayrıca, şirkete, tahvillerini bilâhara hisse senetleri ile mübadele edebilme imtiyazı verilmiştir.

Nihayet, bu tesisin kurulmasında kamu yararına olması icabettiği içindir ki Hazine, ödenmiş sermayenin yılda % 6 sına kadar kâr temin edilemediği takdirde, 5 yıl için bu farkı ödiyecek, bu fark, ancak 5 yıl sonra peyderpey Hazineye iade edilecektir.

İstimlâk konusunda ise Türkiye Demir - Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından şirket lehine istimlâk zaten yapılıyor. Şimdi de, Sanayi Bakanlığı umumi menfaatin mevcud olduğunu tesbit ederse, Devlet tarafından da şirket lehine istimlâk yapılacaktır. Bu imtiyazlar da kamu menfaatinin mevcudiyetini gösterir.

Vergi muafiyetlerine gelince, şirket, Damga Resmi, Belediye İlan Resmi, Ticaret ve Sanayi Odası kaydiye ücretleri, her nevi Gümrük ve İthal Vergi ve resimlerinden muaf tutulmuştur. Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi bakımından başka hususi teşebbüslere tanınmayan bazı muafiyetler de ayrıca tanınmıştır.

Bizzat kamu vâzını bu özel teşebbüsün bu derece kamu yararına olduğunu takdir ettiği için olacak, Artırma ve Eksiltme Kanununu, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Devlet memurları maaşları kanunlarını bu özel müessesenin tâbi olmayacağı kanunlar arasında sanki lüzum varmış gibi ayrıca zikretmiştir. Bunlara ilâveten, Maliye ve Bütçe Karma Komisyonu, bu tesisin kurulmasında büyük kamu yararı olduğunu ve bu sebepten ötürü Devletin, şirketin bazı muamelelerini kontrol etmesi lâzım geldiğini ezcümle sermayesinin 600 milyon Türk lirasından yukarıya çıkarılmasının kanun vâzının tasvibine bağlı olması gerektiğini söylemektedir. Bunlara ilâveten, tesisin kuruluş sermayesinin yarısından fazlasını Devletin temin ettiği, yabancı krediler Devletin sağladığı, kuruluş kredisinin ödenmesi ve işletme için döviz tahsislerinin derhal yapılacağı hususunda Amerika Birleşik Devletlerine Devletin taahhütte bulunduğu; eğer bazı hususlarda münzam Türk liralara ihtiyaç olursa bu paraların Devlet tarafından derhal işletme emrine verileceği ve nihayet, her şeyin Devletçe temin edileceği derpiş edilmektedir.

Nihayet, komisyon tarafından reddedilmiş olan opsiyon senetlerine dair hükümlerle yabancı sigorta şirketleriyle sigorta mukavelesi akdetme imtiyazı, diğer özel işletmelere tanınmamış imtiyazlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Muhterem arkadaşlar; bendeniz burada, bu imtiyaz ve muafiyetlerin, istimlâk meselesi hariçinde, tanınıp tanınmaması hususunu münakaşa edecek değilim. Tesisle ilgili kredi andlaşmasının müzakereleri sırasında bu hususlar zaten görüldü. Tesisin yapılmasına başlanmıştır. Bundan mahrum olmamız lâzımdır. Bu itibarla, zaten verilmiş olanı tekrar müzakere konusu yapmanın mânası yoktur. Ancak, bu vesileyle Hükümetten rica edeceğim: Gerekçenin birinci sayfasının son paragrafında «projenin mümkün olan sürat ve sühuletle meydana getirilmesi yolunda esasen müttehaz prensipler muvacehesinde evvel emirde hususi kanunda ve bilâhara buna müvazi olarak şirket statüsünde bazı tashihât ve ilâvelerin yapılması zaruret halini almıştır.» denmektedir. Yani bu kanunla 7462 sayılı Kanunda yapılması istenen tadilat çok daha önce kararlaştırılmış prensipler dairesinde istenmiştir. Şimdi; acaba bu tasarı bu «evvelce müttehaz prensipler dairesinde» tanınacak imtiyazlar ne ise bunların hepsini muhtevi midir? Değil midir? Opsiyon senetlerinde olduğu gibi, yeni yeni imtiyaz ve muafiyetler sonradan karşımıza getirilecek mi? Şu kanunla getirilmek istenen imtiyaz ve muafiyetlerden başka imtiyaz ve muafiyetler bahis konusu olmayacağını Hükümetin açıkça beyan etmesini rica ediyorum.

Nihayet şu noktayı da belirtmek isterim: İnşaat başladığına ve kredi de verilmeye başlandığına göre yapılacak fazla bir şey yoktur. Ben o kanaattayım ki, bu husus Amerika ile çok daha iyi müzakere edilebilirdi. Ancak, bu bakımdan Hükümete râci tenkidim yoktur. Mevzuubahis prensiplerin eski iktidar devrinde müttehaz olduğunu biliyorum. Fakat, zararın neresinden dönülürse kârdır. Bu sebeple, Muhterem Enver Ziya Karal, Bahri Savaş, Doğan Avcıoğlu ve diğer arkadaşlarımızla birlikte hazırladığımız bazı teklifleri arz edeceğiz; Devletle ilgili münasebetler bakımından bazı maddeler teklif edeceğiz.

Muhterem arkadaşlar, kurulacak tesis, ekonomimiz bakımından stratejik bir tesistir. Aynı zamanda bir inhisardır. Bu işletmenin alacağı yatırım kararlarının, memleket ekonomisi üzerinde zincirleme çok büyük tesirleri olacaktır. İşçi istihdamını 65 bin civarında artıracak bir tesise karşı Devletin bigâne kalması düşünülemez. Devletin, böyle bir işletmenin alacağı yatırım kararlarına bigâne kalabileceğine inanmak Anayasa-

mızda yer almış olan plânlama mefhumu ile düpe düz alay etmektir.

Muhterem arkadaşlar; şüphemiz yoktur ki, tesisle birlikte gelen ve tesisin idaresinde anlaşma gereğince esas rolü oynayacak olan yabancı özel sermaye, elbette ki, memleketimizin menfaatlerine uygun olarak hareket edecek iyi niyetli yabancı özel sermayedir. Ancak, gerek Devletimizin, gerek yabancı özel sermayenin iyi niyetinin tam olarak tezahür edebilmesini temin etmek, şirketle Devlet arasında kanun ile konmuş organik bir bağ bulunmaması yüzünden bazı yersiz gerginliklerin meydana gelmesini önlemekle olur. Bunun için arkadaşlarımızla teklif ettiğimiz husus şudur : Devletimizin bundan böyle bir kalkınma plânı olacaktır. Bu kalkınma plânının bilhassa sektörlerarası münasebetler bakımından hedeflerine varabilmesi için, bu şirketin, istihsal hedefleri ve yatırım kararları hususunda Devletin kalkınma plânının icaplarına uyması lâzımdır. Bu itibarla, teklifimiz şudur : Ereğli Demir ve Çelik Fabrikası T. A. Ş. nin istihsal hedefleri ve yatırım kararları konularında her yıl Devlet Kalkınma Plânına uygun olarak hareket etmesi için Hükümetin direktiflerini alması lâzımdır.

Bu teklifimiz karşısında ileri sürülebilecek tenkit şu olabilir : Denebilir ki, bu işletme bir hususi teşebbüstür; bir kalkınma plânının câri olduğu bir memlekette hususi teşebbüsün plân dairesinde yürümesini sağlamak, yatırımlar hususundaki, kararları Devletin tasvibine vâbeste tutmakla değil, para ve bütçe politikası yolu ile dolambaçlı şekilde ona tesir etmekle olur. Ancak, arkadaşlarım, bu işletme nevi şahsına munhasır ve kamu yararına olduğu açıkça kabul edilen bir inhisardır, bir stratejik tesistir; diğer özel teşebbüslere nazaran büyük imtiyaz ve muafiyetlerle teşhiz edilmiştir. Kendisine böylesine muafiyetler verilen, bu kadar istisnai bir durum arz eden bu tesisin, bu hususi teşebbüsün bazı hususlarda Devletin mürakabesine tâbi olması tabiidir. Bu mürakabe hakkının mevcudiyeti ve zarureti, teşebbüsün nevi şahsına munhasır mahiyetinden doğmaktadır. Önümüzdeki meselenin anâ hatları hakkındaki görüşlerimi arz ettim. Şimdi, biraz daha sabrınızı istirham ederek, istimlâk meselesine temas etmek istiyorum. Muhterem arkadaşlar, 7462 sayılı Kanuna göre bu şirket için lüzumlu gayrimenküllerin

istimlâki ve idari irtifak haklarının tesisi için, esasen Türkiye Demir, Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü bir kamu tüzel kişisi olarak harekete geçmektedir; bilâhara, istimlâk ettiği araziye şirkete devretmektedir; şirket de bedelini ödemektedir.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi önümüzdeki tasarıda iki yeni hüküm mevcuttur. Birincisi; istimlâk muamelelerinin her türlü vergi, resim, harc ve ücretten muaf olması. İkincisi; «Demir ve Çelik tesisleriyle bunların müştemilâtının, mütemmim ve teferruatının ihtiyacı için gereken gayrimenkuller veya irtifak hakları, şirketin müracaatı üzerine Sanayi Bakanlığınca verilecek karara müsteniden umumi hükümler dairesinde istimlâk veya tesis olunur.» hükmüdür.

Kanun tefsiri ile uğraşmış herkes bilir ki, bir hüküm sevk edilince bunun hususi bir mânâsı olmak lâzımdır. Bu tesisin istimlâk ihtiyaçları Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğüne sağlanacağına göre, bu şirketin başka ne gibi istimlâk işleri olabilir ki, ayrı bir prosedür üstelik birincisine muvazi olarak tesis ediyoruz? Ya birincisi lüzumludur, ikincisi lüzumsuzdur, ya da ikincisi lüzumludur, birincisi lüzumsuzdur. İstenen şey şu : Vaktiyle bu muameleler Türkiye Demir - Çelik Fabrikaları Umum Müdürlüğünden geçirdi. Şimdi Sanayi Bakanlığından da geçirilmektedir. Yani bir kolaylık daha tesis edilmiş oluyor ve bu kolaylık sayesinde istimlâk bedelini ödemede Türkiye Demir - Çelik Fabrikaları Umum Müdürlüğünün aracılığı ortadan kalkmış oluyor. Mesele bundan ibarettir.

Muhterem arkadaşlar; hususi şahıslar lehine kamu yararı varsa, istimlâk yapılabileceği idare hukukumuzda kabul edilmiş bir prensiptir. Ancak, bu prensibin tatbikında ziyadesiyle imsakı olmak lâzımdır. Bu prensip hukukumuzda mevcut bulunduğuna göre, ayrıca bir hususi kanunda bundan bahsetmeye lüzum da yoktur. Bu itibarla, bizim teklifimizde, istenen imtiyazın sadece, Ereğli Demir - Çelik Fabrikası T. A. Ş. nin bir nevi kamu tüzel kişisi mahiyetini taşıdığı zaman içinde tatbik edilecektir. Yani Devlet sermayesinin yarından fazlasını aşması keyfiyeti sona erdikten sonra tatbik edilmeyecektir. Ondan sonra mademki şirketin idaresi tamam tamamına hususi teşebbüse geçecektir ve na-

sıl ki vergi muafiyetini sadece kuruluş devresi için tanıyoruz, istimplâk imtiyazını da işletmeye başladıktan sonra tanımamak zorundayız. Serbest hareket prensibi bakımından bu da bir zarrurettir.

Bu sebeple bu tefrikin istimplâk imtiyazı bakımından da aynen tatbik edilmesine taraftar bulunuyoruz. Ve bu hususta arkadaşlarımızla bir teklif yapmış bulunuyoruz. Kabulünü rica ediyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?... Buyurun Sayın Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Muhterem arkadaşlar, Ereğli'de kurulacak olan ikinci Demir - çelik sanayii ile ilgili olarak bugüne kadar bâzı kanunlar kabul etmiş bulunuyoruz. Buna rağmen bu mevzu şu anda A sından başlayarak Z sine kadar temel noktalarıyla münakaşa edilmektedir. Mevzuun millî iktisadiyatımız bakımından çok büyük ehemmiyeti vardır. Tekerrür olmasına rağmen, mevzuun bir kere daha ve hiçbir kimsenin kafasında en ufak bir şüphe kalmıyacak şekilde münakaşa edilmesinde ben de fayda mülâhaza ediyorum. Buna imkân verdikleri için tenkid eden arkadaşlara teşekkür ederim.

Bu mevzuda yapılacak münakaşaların merkezi sıkleti şu noktadır : Türkiye'de 8 vilâyetimizde zengin demir cevheri bulunmaktadır. Türkiye'de yetmişmiş, kabiliyetli bir iş gücü vardır. Fakat maalesef bu cevher ve bu iş gücü âtil durmaktadır. Bunun dışında Türkiye her yıl demir mamulleri ithali için 80 - 100 milyon dolâr döviz ödemektedir. Cevherimiz var, yetmişmiş işçimiz var, 100 milyon dolâra yakın harice para veriyoruz!

Bir dost Devlet ve onun müesseseleri bu mevzuda Türkiye'nin büyük bir ihtiyacını derpiş ederek bize yardım teklifinde bulunmuş. Bunu 20 yıl vâdeli, büyük bir kısmını sadece Türk parası ile ödenecek bir kredi ile sağlamak imkânını vermişler. Bu tesisler bundan sonra yalnız mevcut kapasitelerimizi değerlendirmeye imkân vermiyecek, belki de hattâ ihraç yapmak imkânına kavuşacaktır. Bu kadar hayati olan bir mevzudur. Bu mevzu, düşününüz ki, Türkiye'nin millî gelirine yüzde 5 ilâve edecek kabiliyettedir. Bu tesis 60 - 70 bin kişinin iş sahasına girmesini sağlayacaktır. Hu-

dutsuz yeni bir sanayiın kurulmasına imkân verecek temel bir tesis olmaktadır. Konservelikten gemi inşaatına kadar birçok geniş sahalarında sıklet merkezini teşkil etmektedir. Bu kadar hayati bir tesis üzerindeki itirazlar iki noktada toplanmaktadır. Yahut da bu tesisle ilgili teşebbüsün iki talihsizliği vardır. Evvelâ bu tesisle ilgili ilk kanunun bir gece yarısı çıkmış oluşudur. Çıkarılmaz olsaydı! Bu tesirin altındayız, ben de bidayette bu tesirin altında idim. Millî İhtilâlden sonra ertesi gün DİF Şirketinden bir telefon aldım. Bu tesiri ne yapalım dedim. Ciddiyetle Türkiye'ye yardım yapılması lüzumuna kaaniidim, bende de gece yarısı çıkarılan kanunun intibası vardı. Orada ve memlekette bunu tetkik ettik. Bugün bu gece yarısı çıkmış olmasının intibasını silmek mecburiyetindeyiz. Rantabiliteyi sağlayacak şekilde huzuruza getirilmiştir. Mülâhazalarımıza, düşüncelerimize dalış yapmasına imkân vermiyeceğiz. Dış tediye kalkındıracak ve imkânlar getirecektir. Kayseri'den Malatya, Hatay'a kadar yeraltındaki cevherleri kıymetlendireceğiz. Büyük bir işgücü hazırlıyacağız. Bunlar gecenin intibasını silmesini temin edecek vasıfta ve mahiyettedir. Bu tesise ikinci itiraz felsefi düşünceden doğuyor. Bâzı arkadaşlarımız temayüller halinde böyle tesislerin Devlet eliyle işletilmesinde ve Devlet malı olmasında zaruret görüyorlar. Huzuruza geliyorlar, hâdisede millet menfaati gibi bir felsefi doğmadan hareket etmek durumunda oluyorlar ve diyorlar ki, «Bu tesiste âmme menfaati vardır, Devlet eliyle olmalıdır.» Her âmme menfaati olan tesis Devlet eliyle mi olur? Bir ilâç sanayiinde âmme menfaati vardır. Devlet eliyle mi olmalıdır? Fırıncılıkta âmme menfaati vardır, ekmek yemezsek yaşayamayız. Fırıncılık Devlet eliyle mi olmalıdır?

COŞKUN KIRCA — Fırınlara için istimplâk yapıyor musunuz?

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Kardeşim, bunlar tâli noktalar, onlara da geleceğim.

Memleketimizin büyük menfaatleri karşısında, avantaj, hususiyet diye bâzı teferruata takılıp birtakım doğmalardan hareket etmemelidir. Kendileri gençtirler, ilerde Devlet me-

suliyetini deruhde edeceklerdir, o zaman kendileri de Devlet eliyle üçüncü bir tesis kursunlar.

Kendilerinden başka bir ricam var : Bu tesisin kontrolü ile bu kadar alâkadarlırlar, kendileri de 1 - 2 hisse senedi alsınlar.

Bu tesis bizim uzunca bir devre için ihtiyacımızı karşılayacaktır. Bu millet büyük adımlarla ilerlemektedir. Çeşitli tesislere ihtiyacımız vardır. İlerde eğer imkân bulurlarsa kendi görüşlerine uygun, Devletin hâkimiyetinde tesisler kurulabilir. Bu şayanı temennidir ve daha fazla memlekete bu kabîl tesislerin kazandırılması dâvasıdır. Bu tesisin Karabük fabrikaları ile bir gûna tedahülü yoktur. Onun istihsal ettiği malları istihsal etmeyecektir. Zaten bizim ithal etmekte olduğumuz bu malları yapacaktır. Arada bir tedahül ve ötekinin canına kıyılması gibi bir vaziyet yoktur. Bugün ithal ettiğimiz malları, bu tesis kurulduktan sonra ihracedebilecek durumda olacağız. Bu, şayanı arzudur.

Şimdi arkadaşlarım; bu kadar büyük ve kıymetli olan bu tesis için tanınan hususiyetlere geliyorum.

Tesisin süratle kurulması için bâzı hususiyetler tanınmıştır. Arkadaşımızın işaret ettikleri mesele, Ticaret Kanunu hükümlerinden bâzı istisnalar ve saire tanınmasıdır. Bunlar burada böyle bir tesis için tanınmıyacak şeyler değildir. Bir kere yabancı sermayeye gelmesi için imkân veriyor. Bugüne kadar bir şey gelmiş sayılmaz, sadece 5 milyon dolârlık kısmı gelmiş, 234 milyon dolârlık kısmı geliyor. Bunun süratle kurulması için birtakım formaliteler tamamlanmış olmalı. Çare olarak kanun hükümlerine istisnalar olması terviçedilebilir. Böylece bütün memleketi geliştirecek hususiyetler getirmeye çalışıyoruz.

Buralarda çift vergi sistemi vardır. Bu tesis ondan istisna edilmiştir. Bu şirket bu formalitelerin dışına çıkarılmıştır. Böyle bir tesis için ben kendim de icabında böyle bir muafiyet ve istisnai avantajlar düşünebilirdim. Çünkü bu avantajlar çok büyük hususiyetler olmayıp, umumi çerçeveler içinde teferruat kabîlindedir.

Efendim, istimplâk mevzuuna gelince; esas kanun bu şirkete Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü kanaliyle ihtiyacı olan gayrimenkulü istimplâk etme imkânını vermiştir. Demir ve Çelik İşletmeleri, İstimplâki yaparken vergileri ödemektedir. Fakat, bu gayrimenkulü

Ereğli Demir ve Çelik İşletmesine devrederken bunu ikinci bir vergiden kurtarmaya imkân yoktur. Bunu önlemek için bu husustaki tadille geldik. Fena mı?

Bu maddeler üzerinde hata yapılmışsa düzeltilmesin demiyorum. Fakat hâdiseyi hakiki mecrasına sokmak lâzımdır. Lüzumlu olan gayrimenkulü temin etmek için Sanayi Bakanlığı kanaliyle bir istimplâk hususiyeti tanınıyor. Bütün bu istimplâklerin ben şahsan kuruluş süresine inhisar ettirilmesinde bir mahzur görmem. Yalnız bütün bu hükümlerin dehşet verici birtakım imtiyazlar olduğu ve Anayasayı ihlâl ettiği noktasına bağlanmamak lâzımdır.

Bu teşebbüs için ileri sürülen itirazlardan birisi de, Devlet Plânlama teşkilâtının ve plânın umumi hedefleri dışına çıkılacağı endişesine dayanmaktadır. Bence böyle bir şey vârit değildir. Devlet Plânlama Teşkilâtına Türkiye'nin ekonomisini tanzim etme salâhiyetini veriyoruz. Bu bir kanunla olacaktır ve herkes bu kanuna riayet etmek mecburiyetindedir. Umumi çerçevesi içinde Türkiye ekonomisinin faaliyetini tâyin ederken, bu sanayiî de lüzumlu tedbirleri ve istihsal hudutları tâyin edilebilir. Bu yapılmıyacak bir şey değildir. Bunun için ayrıca bir madde getirmenin bir suitefehhüme sebebiyet vereceği kanaatindeyim. Umumi plân Yüksek Meclisin tasvibine iktiran edecektir ve bir kanun olacaktır. Buna herkes riayetle mükelleftir.

Bu tesisin bir vergi hususiyeti vardır, hakikaten de kabili müdafaadır. Bu şirketin kurulması için çeşitli mukaveleler yapılmaktadır. Bu mukaveleler çok ağır resim ve harclara tâbidir. Bu madde ile bu resim ve harclardan muafiyet getirilmektedir. Tesis kuruyoruz, diğer tesisleriyle beraber 234 milyon dolâr ki, bizim paramızla 2 milyar 100 milyon lira eder. Damga Resmi sadece 100 milyon liradır. Yeniden birtakım müşküller çıkmaması için muaf kılalım mı kılmıyalım mı? Kanunun çıkmasıyla beraber Vergi Resminden istisna edilen tesisler mevzuu düşünölmelidir. Arkadaşlar Türkiye'de birçok ufak büyük anonim şirketler vardır ki bunlardan bir kısmı 3 yüz bin lira tutarında Damga Resmi verirler. Bunları ağır mükellefiyetler altına sokarız. Fakat her halde bu şirketin bu gibi kararsızlıklardan uzak kalması uygun olur.

Efendim, bir de sigorta mevzuu var, çok vasi ihtiyaçtan doğuyor. Şimdi arkadaşlar bu şirket nakliyatını Ereğli'ye kadar eenebi şirketler kendi vapurları ile yaparlar ve sigortası onlara yaptırılır. Cari tatbikat da böyledir. Dâva, burada vapurdan çıkarılıp montaja kadarki bir devrede sigortayı eenebi şirketi yaptırıp yaptırmamaya karar verme meselesidir. Malı limana kadar getirirsiniz, indirirsiniz. 5 gün sonra keşfedilir ki, bir parça kırılmıştır, kırılma hangi safhada oldu diye ihtilâf yıllarca devam eder. Kırılma nakliyat sırasında mı oldu, havada vinçte mi oldu? Yerde mi oldu, monte sırasında mı oldu diye iş uzar. Biz diyoruz ki, işi baştan sonuna kadar eenebi bir sigorta şirketi deruhte etsin ve mesuliyet taayyün etmiş olsun. Memleketimizin bu kadar büyük menfaati olan bir işte küçük bir sigorta hususiyeti tanımyalım mı? Nakliye işi yabancı bir şirkete verilebilecektir. Sigorta işine ayrılacak miktar 500 bin dolârdır. Bunun mühim bir kısmı bu nakliye işine tahsis edilecektir. Ereğli'den sonrasını bir Türk şirketine versek 60 000 ve 100 000 lira kazanacağız, ama büyük bir riske girmiş olacağız. Bütün bunlar bence tâli noktalar, ve kötü tatbikatın tesiriyle huzurunuzda getirilmiş noktalar. Bu kânda görülüyor ki, bu noktaların tamamen kaldırılmasına dikkat edilmştir.

Telsiz mevzuuna gelince yek nazarda insan okuyunca bir reaksiyon gösteriyor. Ne münesebet, dünyada bugün böyle bir telsiz sistemi yoktur deniyor. Bütün Avrupa, bütün dünya alıcı - verici istasyonları kendisine mahsus olarak kullanmaktadır. Amerika'dan Avusturya ile muhabere eden insanlar vardır. Herkesin bir telsiz istasyonu vardır, iş sahası ile temasta bulunabiliyor. Bunun istihsal bakımından büyük faydaları vardır.

Şimdi, Ereğli Demir ve Çelik tesislerini kuracağız. Oraya telsiz hakkını tanımyacağız. Mütemadiyen Ankara ile telefon veya telgraf muhaberesi yapacak, telefon çıkacak, çıkmıyacak ve saire.. Halbuki bütün dünya, otomobillere dahi telsiz koydurmaktadır. Ofisine oradan emir verebilir. Bunlar üzerinde durulacak noktalar mıdır? Değildir. Petrol şirketlerine aynı şeyi tanımyışız, iki buçuk milyarlık bir tesise gayet tabîi olarak tanımyacağız.

Tekrar tekrar arz ediyorum, eğer bunda bir hata yapmışsak bir düzeltme ile her türlü çerçeveyi koyabiliriz. Ama bütün bunları olmadıkları bir hüviyette görerek bu güzel tesisin, bu memlekete çok büyük menfaat sağlayacak tesisin harekete getirilmek durumuna sekte vermiyelim.

Bu mevzuda çıkarılan bir 4 ncü madde var arkadaşlar. 4 ncü maddenin tadili şudur: Ana kanun şirkete, tahvil sahiplerine hisse senedi alma salâhiyeti vermektedir. Amerika'da ve umumiyetle Garp memleketlerinde tahvil sahipleri tahvil alırken hisse senedi alma hakkını, icabında da başkasına devretme, devredebilme salâhiyetini ihraz ederler. Bu avantaja bu mevzuda da Chase Grubu 5 milyon dolârlık ikrazla katılacaktır, bu hakkı istemektedir. 4 ncü madde Hükümetin getirdiği tasarı ile bu hakkın devredilmesine imkân vermekte ve harekete getirilmektedir. Bu nokta metinden çıkarılmıştır. Diğer maddelerden fazla bu işin yürütülmesiyle alâkalıdır. Öteden beri garplıların alıştıkları mesele onlara hisse almak salâhiyeti verir, bu maddenin çıkarılmış olması çok ciddi mahzurlar doğuracaktır. Bu noktaya gelince sizlere tekrar anlatacağım.

Hulâsa arkadaşlarım, bu tesis memlekete, bu zamana kadar kurulan tesislerden çok daha faydalı olacaktır. Ufak meselelerle suitefehüme meydan vermemek lâzımdır. Sizlerin bu memleketin menfaatlarını daima koruduğunuz bildiğim için, bu mevzuda da süratle hareket edeceğinizden eminim.

BAŞKAN — Sahir Kurutluoğlu.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlarım; tesisin 2 ncü maddesi üzerindeki istimlâk mevzuuna taallük eden meselelere, Coşkun Kırcı arkadaşımızın, birbirini nakzeder şekilde işaret etmelerine cevap arz etmek isterim.

Birinci fıkrada yapılacak istimlâklar, istimlâk edilmiş gayrimenkullerin «bu şirkete devri halinde istimlâk gayesi sâkt olmayacağı gibi» denilmekte ve aşağıda şöyle bitirmektedir: «Gerek sair suretle edinilen gayrimenkullerin şirkete devir muamelesi de her türlü vergi, resim ve harattan muafittir.» Burada iki gaye güdülmektedir: Birincisi, bir başka taraftan başka bir mevzu taallük etse bile, bir başka taraftan yapılacak olan istimlâke devri halinde istimlâk

gayesi ortadan kalktığı ve bu şekilde işin uzaması yüzünden istimali iptal ettirmek ihtimalinin mevcudiyeti, böyle bir kayda lüzum göstermiştir. Resim ve hareketin muaf tutması da tesisin bir an evvel kurulması ve kuruluşta da büyük masrafları olmamasının temini içindir.

İkinci hükme gelince : Sanayi Bakanlığınca müttehaz karara müsteniden bu umumi hükümlere göre işliyecek. Hususi kanunlarımızın çerçevesi içinde 1 neisini 2 neisi ile yapalım ve 2 neisini de tekrar 1 le yapalım fikri, birinci şıktaki zarureti açığa koyuyor. Ondan sonra devam edecek umumi ve birbirinden aykırı iki prensip mevcut olamaz.

Bu kadarına işaret ettikten sonra bir noktanın da huzurunuzda tavihine lüzum hissetmiş bulunuyorum. Kurucu Meclis ne partilerden ve ne de parti düşüncelerinden müteşekkil bir heyettir. Memleketin aziz menfaatlerini her şeyin üstünde tutan bir görüşle memleket dâvalarını savunan ve buna mecburiyet hisseden bir heyettir. Bizzat benim mensubolduğum parti programının filân maddesi şöyle der, derse bunun için elbetteki bu partinin bunu ifade edecek bir sözcüsü mevcuttur. Bu itibarla Sayın Kırca arkadaşımızın bu kürsüden üç defa ifade ettikleri husus sadece kendi fikirleridir. Partinin hiçbir alâkası yoktur. Bunu açıklamak mecburiyetini hissettiğim için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN — Enver Sökmen.

ENVER SÖKMEN — Muhterem arkadaşlarım; verilen izahlarla memleketimize ne kadar büyük faydalar getireceğini anladığımız Demir ve Çelik Fabrikalarının kuruluşuna aidolan bu kanunun lehinde bulunarak bunun faydelerini belirtmek isterim. Takdir buyurursunuz ki, bu fabrikalar kurulduğu zaman bizim için büyük bir bahtiyarlık olacaktır. Çok muhtac olduğumuz bu gibi tesislerin bilhassa Millî Savunmaya yapacağı büyük hizmetleri nazarı itibara alacak olursak, kanunun bir an evvel kabulü çok faydalar temin edecektir. Bu bakımdan kanunun bir an evvel kabulünü istirham ediyorum. Hürmetlerimle.

RAGİP SARICA — Pek muhterem arkadaşlarım, biraz evvel muhterem arkadaşlarımla beraber verdiğimiz iki tahrir dolayısıyla, bu tahrirlerin müdafaasını yapmış olan Coşkun Kırca

arkadaşımızın konuşmalarına mukabil Sayın Maliye Bakanının, bizim fikirlerimizin dogmatik fikirler olduğu yolundaki beyanlarına karşı şunu ifade edeyim ki, dikkat buyurulacak olursa garip bir tesadüf olarak bu tahriri imza etmiş olan arkadaşların hepsi Anayasa Komisyonu üyeleridir.

Dogmatik hareket edildiği, evet, muhakkak olan bu meselede, verilen tahriri de yine bu dogmatik hareketin bir sonucu kabul etmek mümkündür. Ancak bu dogmatik hareket enfüsi, subjektif hattâ kelimenin kötü mânasında bir zihniyetin ifadesi midir? Yoksa tamamen ilme dayanan, hukuka dayanan, hattâ bir müddet evvel milletçe kabul buyurulan Anayasamıza dayanan bir dogma mıdır? Evvelâ şunu tesbit etmek gerekiyor : Bizim görüşümüz hiç değilse, nâçiz bir arkadaşımızın görüşü olarak, bir dogmadan hareketle meseleyi ele almaktadır. Bu görüş aynı zamanda Anayasamızın da görüşüdür. Anayasamız bir kamu yararına bütün sosyal ve iktisadi alanlarda bu hususu göz önünde tutmakta, hattâ müstakbel kanun vâzılarını dahi bu kamu yararı açısından şimdiden bağlamış bulunmaktadır. Bu kamu yararı Anayasada bilhassa iktisadi alanlarda çeşitli maddelerde perçinlenmiş bulunmaktadır. O derecede perçinlenmiş bulunmaktadır ki kamu yararına her özel teşebbüsün dahi bağlanma zorunda olduğunu ayrıca Anayasamız belirtmiştir. Keza Anayasamız özel teşebbüsün kamu yararına, dolayısıyla memleket menfaatlerinin icabı olarak devletleştirilebileceğini kabul etmiştir. Yine Anayasamızın 130 ncu maddesinde bütün millî servetlerin prensip itibariyle millî camiaya aidiyeti kabul edilmiştir. Şimdi, bu kamu yararı olma mevzuu, iktisadi alanda, iktisadi sektörde, bu çerçevede ele alınacak olursa, Anayasa icabı hele Çelik Sanayii sektörünün, bilhassa komisyonun ve Sayın Bakanın belirttiği gibi kamu yararına olması çok önemlidir, bütün endüstrimizi ve memleket ekonomi hayatımızı ilgilendirecek nisbette kamu yararına olacaktır. Bu sektörün kamu yararına olduğunu böylece kabul ettikten sonra, elbette ki meselenin, kamu yararının tek sözcüsü ve mümessili olan Devlet tarafından ne derecede kontrol altında tutulacağını ve bu arada özel teşebbüsün ne bakımlardan sınırlanacağını da düşünmek lâzımdır. Ayrıca devletleştirmenin bu kanunla

caiz olup olmayacağı gibi bir problem de ortaya çıkmaktadır.

Hattâ Anayasa kanunu ile plân mefhumunu kabul ettiğimize göre, hiç değilse iktisadî sektörde plânın acısının o yönden daima mütalâa edilmesi lâzımgelir.

Arkadaşlarım, bu Anayasa icabı olan sözlere bir de idari hukuk icaplarını katabiliriz. Vergi muafiyetleri, istihlâk vergileri ve saire gibi hususlar elbette ki özel teşebbüsün içinde yer alan hususlar değildir, idare hukuku Devlet hukuku içinde yer alan hususlardır. Binaenaleyh bu yetkiler konusunda özel teşebbüs yerine veya onun müracaatında istihlâk edilecek gibi bir şey anladığımız zaman elbette ki bir idare hukukçusu olarak titrememiz lâzımgelir, titrememiz de meslekimizin icabıdır. Yoksa vazifemize ihanet etmiş oluruz. İstimlâk yetkisi münhasıran Devlete aittir. Maddenin ifade şekli (Şirketin müracaati üzerine bakanlıkça istihlâk olunur) gibi katî bir ifade taşımaktadır. İstimlâk olunabilir denmemiştir, (Bakanlığa müracaat vâkı olunca istihlâk zaruridir, Bakanlığın yetkisi yoktur) şeklinde ifade edilmemiştir. Gerekçede de katîyetle ifade edilmemiştir. Bu maddenin bir idare hukuku zaviyesinden inceden inceye görüşülmeye değer bir madde olduğu aşikârdır. Anayasamız idare hukuku esaslarına göre dogmaya götürüyor. Bu bir subjektif görüştür. Bir çelik sanayii Devleti en ziyade ilgilendiren bir husustur. Bütün hususi teşebbüs sektörleriyle dahi daha yakından alâkadar olmak zorunda bulunduğumuzu, ne Cumhuriyet Halk Partisinin beni ilgilendirmiyen Devletçilik maddesinin neticesidir, ne de kendi özel sosyalist görüşümün bir neticesidir. Bu bir iktisadî dünya görüşü, bir Devlet felsefesinin neticesidir.

Dünyanın her tarafında, neoliberalizm devre hariç, iktisadî alanda Devlete az çok yetki tanınmış ve tanınmaktadır. En liberal telâkki edilmiş devletlerde bile serbest rekâbet ve fiyat mekanizmasının dahi kontrolüne Devletin yetkili olduğu görülür. 1938 senesinde en müfrit liberal Walter Lippman, Röpke ve arkadaşlarının yapmış oldukları programda, Devletin müdahalesini klâsik liberalizm dahi kabul etmiştir. Devlet ekonomik fonksiyon üzerinde kamu yararı dolayısıyla özel sektörü az çok murakabe altında tutmaktadır. Bu murakabe neticesinde özel sektörün yapamayacağı husus-

lardan birisi olarak da Devleti ilgilendiren bir mevzu olarak ağır sanayi meydana çıkar. Çelik sanayii de bir ağır sanayi olması dolayısıyla, gayet tabii Devleti ilgilendirir. Bu sanayi kolu özel sektörün kolaylıkla başarabileceği bir teşebbüs değildir.

Sayın Kırcan'ın pek güzel belirttiği gibi, burada mevzuubahsolan, bir taahhülle elde edilen sermayenin gelecekte başıboş bırakılacağıdır. Bendenizin bildiğime göre İngiltere'de Muhafazakâr Parti dahi bu söylediğim Devlet felsefesindeki ekonomik mutalar, objektif doğmaları göz önünde tutmuştur. Çelik Sanayii, İşçi Partisi hususunda da ne neticelere varmıştır? Bunu İngiltere halletmiş, toprak altı serveti de hususî mülkiyete dâhildir, demiştir. İsviçre kanunları ile bizim kanunlarımız toprakaltı servetini ferdî mülkiyet olarak kabul etmemektedir. Halbuki kömür, çelik ferdî mülkiyete dâhil olmak mı lâzımdır? Bizde topraküstüne sahibolan bir kimse toprakaltına da sahip değildir. İngiltere'de her iki parti, toprakaltı servetini, bu meyanda kömür madenlerini devletleştirmiş ve bunu bir programla bildirmiştir. Dolayısıyla çelik sanayii de az çok bu durumdadır.

Sizleri tasdi ettiğim için özür dilerim. İmzamı koyduğum takrir, bu söylediğim ve Anayasamızın icabı telâkki ettiğim idare hukuku esaslarına, Devlet felsefesinin neticesi saydığım, ilmin tekniğin ve realitenin prensiplerine uygun olan objektif doğmanın bir ifadesidir.

BAŞKAN — Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Heyetinizin arasına katıldığım altı aylık devre içerisinde ilk defa olarak kıymetli Sarıca arkadaşımızı dinlemek bahtiyarlığına eriştim.

Sosyalizm ve liberalizm, bunların prensipleri ve şekilleri üzerinde İngiltere ve diğer devletlerdeki felsefi görüşlere dair malûmat verdiler ve arkadaşımız hâdisedeki noktai nazarlarını bu zâviyeden vâz'ettiler.

Muhterem arkadaşlarım; işte benim hâdisede muteriz olduğum cihet budur. Bu dâva ne devletçilik, ne sosyalizm, ne liberalizm, ne neoliberalizm ve ne de şu devletin şöyle yaptığı, bu devletin böyle yaptığıdır. Tekrar edeceğim, bütün dâva buradadır. Bu, felsefi mütalâalara göre halledilecek bir hâdisedir. Türkiye

25 seneden beri son derecede muhtacolduğu bir sanayii kurmaya çalışıyor. 25 seneden beri ulaşılmış olan merhale bellidir. Büyük bir mesafe kat'etmediğimiz de bir hakikattir. Şimdi şu teşebbüsle 25 senede kat'edemediğimiz bir mesafeye 3, 5 yılda ulaşmış olacağız. Bunun bize tahmil ettiği yük asgari olmaktadır. Bu tesis, ithalâtta vâkı olacak tasarrufla kendisini 2,5 yılda amorti edecektir, buna kaaniiz. Ben de kendilerinin hakikaten sık sık kullandıkları (doğma) kelimesini alarak diyeyim ki, biz bu meseleye bâzı doğmalardan hareket ederek bakmak durumunda değiliz. O şekilde bir temayülün bize faide getireceğine kaani değilim. Türkiye bu tesisle 100 milyon dolârlık bir külfetten kurtulacaktır. Bunun için Devlet hususi sektöre elini uzatmaktadır. Onun için Maliye Bakanınız geliyor, burada dil döküyor. Ama menfaati vardır diye imtiyazın mülkiyeti ile birlikte Devlete verilmesi de mevzuubahsolabilir. Böyle bir vaziyet olsa ve Türkiye'ye gelip demir çelik sanayii kurmak isteseler müsaade etmiyecek miyiz? Bu, bizi katiyen tatmin etmiyor. İnsan haysiyetine riayet eden bir rejim için en büyük şey süratle kalkınmadır. Bu tesis hususi sektör kanalıyla olacaksa Devletin yardım etmesi lâzımdır. Devlet de yardım etmeyi tekabbül etmiştir. Binaenaleyh, hâdiseye böyle bakmamak gerektir. Bu yolda fikir değiştirilsin demiyorum, herkesin fikirlerine hürmet-kârım. Yüksek Heyetiniz gayet iyi bilir, devletleştirme ve tapulandırma mevzuunda en şiddetli ısrar etmiş olanlardan birisi benim. Yalnız bu hâdiseye başka. Büyük bir tesis kurulmaktadır, Devlet bu büyük tesis üzerinde tanzim edici bir rol oynayacaktır. Gelişi güzel bir atı çayıra bırakmış değildir. Devletin bir Plânlama Teşkilâtı vardır. Plânlama Teşkilâtımız Anayasamıza girmiştir, Plânlama Teşkilâtı bir milletin umumi, iktisadi hayatını muayyen esaslara göre plânlıyacaktır. Bu arada elbette ki, hususi sektör kendi inisiyatifinde ve kendi sahasında; gelişigüzel brokratik müdahalelerden âzade olarak, buna uyacaktır. Bu mevzuu felsefi düşünce iktisadi doktrin zaviyesinden ele almaya hakikaten lüzum yoktur.

Arz ettiğim gibi Hükümet de buna yardım etmektedir. Kendilerine tanınan hususiyetler teker teker arz ettim, pek mühim değildir. Meselâ 500 000 liraya sigorta edilecektir ve bu da ken-

dilerinin bize verdiği krediden ödenecektir. Ayrıca ve haricen verilecek bir şey değildir. Bunu sonradan verilmiş krediden mahsup edeceğiz.

Bu kürsüden çeşitli Devlet müdahalelerinden, doğmalardan felsefi fikirlerden bahsedildi. Gelecek maddelerle arkadaşların ileri sürdükleri fikir ve mütalâaları cevaplandırarak fikirler mevcuttur. Bugün bu sanayi kamu yararınadır. Yarın ikinci ve üçüncü bir ağır sanayi tesisi yoluna gidilir. Bunun Devlet kontrolunda veya doğrudan doğruya Devlet elinde olması ayrıca düşünülür. Fikir, şu gayet müsait şartlar altında yeni bir tesise sahip olmak arzusunun doğmaktadır. Esas mesele memleketin bu tesise malik olmasıdır. Bu tesisi memleketin sathına getirip yerleştirmesi, Karadenizin güzel sularına bakarak bacalarının yükseltilmesi elbette iyi olur. Onun için dâvaları izam etmek doğru değildir. Maddeler geldiğinde yine huzuruza çıkabilirim. İstenen bu husus bu işin sathuyle yürütülmesinden ibarettir. Bu zaviyeden mütalâa etmek çok faydeli olur. Toprakaltı servetlerinin madencilik hususiyetlerine göre inkişafına müsaade etmiyecek miyiz? Âmme menfaati ile ilgili nice sanayi vardır. Meselâ bir otomobil sanayii; bir hususi teşebbüs gelir de ben otomobil sanayii kuracağım derse müsaade etmiyecek miyiz? Meselâ ilaç sanayii, meselâ tekstil sanayii, bu sanayii kuracaklara müsaade etmiyecek miyiz? Türkiye senede 35 640 000 liralık tekstil ihraç eder. Bir grup gelse ben filân sanayii kuracağım, şu ithalâtı men et, bunda 35 milyon dolârlık bir âmme menfaati var, dese Devlet buna yardım etmiyecek mi? Pek tabii olarak yardım etmek Devletin vazifesidir.

Binaenaleyh tekrar arz ediyorum. Hâdiseyi bu cepheden ele alıp bakmak lâzımdır. Maddeleri geldiğinde her hususu ele alıp münakaşa etmek lâzımdır. Maddelerin tetkikından da anlaşılacağı üzere birtakım hususiyetler ve büyük imtiyazlar getirilmiş değildir. Bu tetkik neticesinde tebeyyün edecektir.

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşlarım, evvelâ çok hürmet ettiğim ve hürmet etmekten çok sevdiğim Şahir Kurutluoğlu Beyin daha ziyade usule mütaallik olan ve şahsımla ilgili bulunan târizlerine cevap vermek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, Temsilciler Meclisinde ve Kurucu Mecliste parti grupları yoktur. Bunun hepimiz biliyorsunuz. Bendeniz de biliyorum. Parti grupları olmayan yerde parti sözcülüğü sıfatının da mevcudolmıyacağı bir bedâhettir. Bunun kendileri de bilirler. Ama, her üyenin hangi kanun için ne gibi bir vicdani kanaati varsa onu, burada açıkça, bu kanaati edinmesindeki bütün sebeplerle birlikte açıklamak serbestisine sahip olduğunun da bilinmesi iktiza eder. Kendilerinin büyük bir muvaffakiyetle müdafaa ettikleri nispi temsil prensibi gibi bazı prensipler vardır ki, insan böyle bir prensibi savunurken, üyesi olduğu partinin programına bağlı kalmak endişesiyle hareket ediyorsa ve bunu bu sebepten dolayı yaptığını, sırf şahsı adına söylerse, her halde bir günah işlemiş olmaz. Parti sözcülüğü yapmış da sayılmaz, Burada parti grubu yoktur, ama, partili üyeler vardır; ve bu üyeleri bu kürsüden vicdani kanaatlerinin mesnetlerini açıklarken, bu mesnetler arasında parti programına sadakat mecburiyetini zikretmekten men eden hiçbir hüküm de yoktur.

Muhterem arkadaşlar, muhtelif mevzularda muhtelif oylamalar yapılmıştır. Bu oylamalar esnasında muhtelif partilere mensup arkadaşlar muhtelif istikametlerde rey vermişlerdir. Bu değişik hareket tarzlarından dolayı her üye, tek başına, evvelâ kendisine sonra partisine karşı elbette ki, mesul olacaktır. Bu bakımdan kendilerinin sözlerine; şahsına târiz ne olursa olsun, bu hakikati başka bir yoldan ifade ettikleri için memnuniyetle iştirak ettiğimi arz etmek isterim. Sayın Maliye Bakanı konuşmasında sasyolizan, neoliberalizm, Walter Lipman ve Prejuge kelimelerini kullanmamış olsalardı, sırf şahsına taallük eden bir husus için sabrımızı suiistimal etmiyecektim.

Arkadaşlar, Sayın Kurdaş'ın bu sözlerle istikza ettiği prensip, halen mer'i olan 1924 Anayasasının 2 nci maddesinde yer alan devletçilik prensibinden başka bir şey değildir.

Muhterem arkadaşlarım, kendileriyle bir noktada tamamen mutabıkım : Hiçbir sabit fikirden iktisadi doktrinden doğmadan hareket etmemek lâzımdır. Ayrıca kendilerini devletçi olmadıkları hususunda bir itham altında bırakmamak için, kendilerinin devletçi olduklarını yakinen bildiğimi de huzurunuzda ifade etmek isterim. Ancak, bahse konu tesis gibi nev'i

şahsına munhasır stratejik tesislerin Devletle aralarında organik bir bağ olması lüzumu, iktisadi doktrinlerin, ideotilerin, doğmaların değil; iktisadi plâncılığın teknik bir zaruretidir. Yine kendileriyle şu noktada mutabıkım: Umumi doktrin noktasından hareket etmiyerek bahse konu müşahhas tesis için ne gibi imtiyaz ve muafiyetler, nasıl bir işleyiş tarzı düşünülmelidir? Bu konuyu nev'i şahsına munhasır bir tarzda mütalâa etmek lâzımgelir. Çok doğru! İşte biz de bu zihniyetle dolu olduğumuz içindir ki böylesine nev'i şahsına munhasır bir tesisi, ona serbest piyasa kaidelerini tam olarak tatbik etmiyerek, nev'i şahsına munhasır bir organik bağlantıyla Devlete bağlamak istedik.

Sayın Maliye Vekili bâzi hususları, zannedirim, yanlış anlamış olacaklar. Biz Anayasa ihlâl ediliyor demedik. Mademki Anayasa ile Devlete hususi teşebbüsün toplum yararına çalışmasını sağlamak vazifesi yüklenmiş, Devlet bu vazifesini yapsın, dedik. Biz, bu işletmeyi özel yabancı teşebbüs işletmesin demedik. Biz, tesisin işletilmesi için yabancı özel sermayeyle işletme mukavelesi akdetmek varken, keşke muahedeyle sermayenin yarısından fazlasını özel sermayeye devri ve idaresinin daima özel sermaye elinde kalması yolunda taahhütlere zorlanmasaydık, dedik. Biz, bu tesis devletleştirilsin bile demedik; Şirketle Plânlama Teşkilâtı arasında bir organik bağ kurulması lâzımdır, dedik. İmtiyazları dehşet verici imtiyazlar olarak göstermedik. Sadece bunları saydık. Bu intiba uyandırılmışsa, bu benim mesuliyetim tahtında olmasa gerekir. Bakın, meselâ ilâç sanayiinin kurulmasını kamu yararı vardır; icabederse orada da muafiyetler olabilir; ilâç olmazsa ne yaparız; buyurdular. Meselâ mahalle bakkalları da cemiyet içinde fevkalâde ehemmiyetli vazifeler ifa etmektedirler. Maazallah bunların ortadan kalktığını farz edelim. Cemiyetin nasıl korkunç bir keşmekeşe yuvarlanacağını şöyle bir tasavvur edelim; ama, bakkallara bunun için imtiyaz tanıyor muyuz? Hayır. Şu halde, kendilerini biraz tenakuza düşmüş görüyorum. İmtiyaz ve muafiyetler ne ise bunları her sahada ayrı ayrı tetkik ederiz. İcabederse veririz, veya vermeziz. Devletleştirmeye gelince; mahalle bakkallarını devletleştirecek değiliz ya. Neden?

Önemsiz bir iş mi görüyorlar? Hayır. Ama bunların Devlet elinde olmasına Devletin toplum iktisadiyatını idareimizdeki mesuliyetleri bakımından zaruret yok da onun için devletleş-tirmeye lüzum yok. Şimdi, biz, bu imtiyaz ve muafiyetleri geri alalım, demiyoruz. Ama, bu tesisin mahiyeti icabı, bu tesisle Devlet arasında organik bir bağ kurulsun diyoruz. Meramımız bundan ibaret.

Muhterem arkadaşlarım, kısaca Sayın Vekilin ufak bir yanlışlığına da temas etmek mecburiyetindeyim. Plân ile ilgili rabıtayı tesis edecek teklif suítefehhüm uyandırabilecek mahiyettedir, dediler. Esasen Plânlama Dairesinin bir kanunu var. Böyle olunca Devlete bu yetki zaten tanınmış demektir. Bu sebeple bu yetkinin bu kanunda da zikredilmesi suítefehhüm doğurur, dediler. Halbuki aslında Devlet Plânlama Dairesi bugün bu tesisi kontrol etmek için her hangi bir yetkiye sahip değildir.

Muhterem arkadaşlarım, hatırlanacağı üzere bir kere Anayasanın ikinci müzakeresinde kalkınma plânının behemehal Meclisin tasvibinden geçmesi hususu metinden çıkarılmış idi. Bu ileriki iktidarların ihtiyarlarına bırakılmıştır. Demek ki Bakanın sandığının aksine böyle bir mecburiyet yok.

İkincisi; Bakanın okuduğu maddede gerçi, özel teşebbüsün de genel kalkınma plânı içinde yer alacağı yazılı ama, bundan maksat, Plânlama Dairesinin özel teşebbüslerini istihsal hedeflerini ve yatırımı kararlarının tasvibinden geçirmesi değildir. Bundan maksat, sadece, özel teşebbüsünün dolambaçlı yollardan kredi, vergi, bütçe politikası yoluyla istenen gayelere sevk edilmesine çalışmasıdır. Plânlama Dairesinin anlayışı budur ve bu anlayış geçenlerde Resmî Gazetede yayınlanan bir Bakanlar Kurulu kararnameinde de mevcuttur. Binaenaleyh bahse konu şirket üzerinde Plânlama Dairesinin direkt tanzim yetkileri yoktur. Bu tavrı vermiş olan arkadaşlarımız bu tesisi arzu ediyoruz. Bugüne kadar olanları da kabulleniyoruz. Ama diyoruz ki, Devlet Plânlama Dairesiyle bunun arasında bir rabıta kurulsun; çünkü bu şirketin kamu iktisadi teşebbüslerinden farkı yoktur.

Kamu yararı dolayısıyla şirket lehine yapılacak istimplâklar konusunda da meramımızı iyi anlatamamışız. Biz diyoruz ki, kurulun safhasın-

da bu imtiyaz tatbik olunsun. Ama, eğer bu şirket bir özel işletmeysen, çalışmaya başladıktan sonra rekabet şartları ortaya çıkacaktır. Nasıl ki, kuruluş safhasında vergi muafiyetleri tanınıyor, işletmeye başladıktan sonra hemen hemen hiçbir vergi muafiyeti tanınmıyor; diğer özel teşebbüslerle aynı eşitlik şartları içinde olması için işletmeye açıldığı zaman ki, o zaman Devlet sermayesi hususi sermayeye inkılâbedecektir, ondan sonra bu imtiyaz olmasın. Hakikaten Ragıp Sarıca, arkadaşımız bu iki fıkranın, yazılı bakımından, aralarında fark olduğunu söylediler. Hakları vardır. Sanayi Bakanlığının yapacağı istimplâklar umumi istimplâklar çerçevesi içinde olacaktır; umumi hükümlerde istimplâkin hangi şartlar içinde yapılacağı belirtildiğine göre zaten bu umumi hüküm dairesinde yapılabilir. Ama, buna rağmen, biz bu fıkraya dahi itiraz etmiyoruz. Biz sadece bu fıkranın meriyet süresini belirten bir ilâve fıkra getiriyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Salâhattin Tandal.

SALÂHATTİN TANDAL — Muhterem arkadaşlarım; iki milyarı aşan bir tesis için rey vermek durumunda olmamız hasebiyle, bâzı tereddüt ve endişelerimizin izalesi için Sayın Bakanın burada bizleri tenvir etmesi ve zabıtlara bu hususta endişelerin izale edici bâzı sözlerin girmesi lüzumludur.

Sayın Bakan ve diğer Sayın Bakan beyefendiler buyurdular ki, «Bu tesisin Karabük'e hiçbir zararı olmayacaktır.» Bendeniz mukaveleyi okudum. Bu meyanda tesisin yapacağı mamuller hakkında hiçbir hususa tesadüf edemedim.

Bu bakımdan şu hususu arz etmek isterim : Yapılacak bâzı hatalar yönünden, bilhassa biraz evvel temas buyurulan ilâç sanayiinin kurulması zarureti karşısında, yapılacak mukavelelerde bâzı atlamalar veya bâzı mukavelelerde meskût geçirilmiş bâzı noktalar yüzünden zararların vuku bulduğu görülmüştür. Hâtıralarınızı on seneye evveline götürmenizi rica edeceğim. Bir firma memlekette antibiyotik ilâç sanayii kuracağından bahsetmiş, hattâ Orta - Şark'ta ihracatçı olacağını iddia etmişti. Bu tesis kurulurken eenebi sermayesi de geldi ve nihayet yaptığı iş bir ambalâjçılıktan ileri geçmedi. Birçok eenebi firmalar da bundan cesaret alarak aynı yola girdiler, fakat mukavelelerindeki boşluklar dolayısıyla memlekete çok zararlı oldular. Netice, ken-

di fabrikalarımızda bu ilâçları yapmamak yüzünden memleketimiz sanayii bakımından yıkıcı oldu. Bendeniz hukuki taraflarını konpedan arkadaşlara bırakıyorum. Bu hususta söz söylemem çizmeden yukarı çıkmak olur, onun için bu hususa temas etmiyeceğim.

Sayın Bakanın da bu hususta aynı hataya düşmemesi için şunu arz edeyim ki, bunlara «siz yıkıcı hareket diyorsunuz» dediğimiz zaman mukabilinde şunu şunu yapacaksınız diye bir kayıt yoktur. Böyle bir vaziyetle ilerde karşılaşmamak için bizi tenvir ederler ve sözleri de zapta geçerse mesele kalmaz. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN — Feyyaz Köksal.

FEYYAZ KÖKSAL — Sayın arkadaşlarım, idare hukuku profesörü Sarıca arkadaşımızı, memnuniyetle dinledik, istifade ettik.

Hukukçu arkadaşlarımız kabul buyururlar ki, memleket menfaati bakımından bu işte yardımcı olmak mecburiyetindedirler.

Şimdi müsaade buyurursanız meseleyi çok basit olarak ortaya koyalım : Esas problemimiz nedir? Arkadaşlarım, memleketimizde hammadde duruyor, insan emeği duruyor, millet de açlıktan geberiyor! («Estağfurullah» sesleri) Müsaade buyurun, arkadaşlar, hakikat bu. Cebimde iki tane mektup var, mektupta diyorlar ki : İki ay sonra yiyecek ekmeğimiz yok...

Arkadaşlar, Anayasa müzakereleri esnasında hepimiz memleketimizin dört bir tarafına dağıldık, gittik, gördük. Milletimiz hakikaten fakru zaruret içerisinde. Bir Anayasadan bahsederken onların bize ilk sorduğu suallerden birisi : «Bey şu fukaralığa nasıl çare bulacaksınız?» sorusu olmuştur.

EMİN SOYSAL — Fukaralara demir yedireceğiz...

FEYYAZ KÖKSAL — (Devamla) — Hayır, hoca, demiri bizzat ağızlarına sokmıyacağız, milletimizin bir kısmını hâlâ yaşamakta oldukları taş devrinden demir devrine geçireceğiz.

Sayın arkadaşlarım, acı hakikatlerden korkmayın, bugün mağara devrinde yaşayan insanların vardır. Ve Ankara'da dahi, kenar mahallelerde mağara devri hayatı sürülmektedir. Binaenaleyh bir sosyal Devlet olarak bunları kaldırmak, buradaki yaşayanları iş sahibi edebilmek için, sanayileşmeye ve bunun için de sermayeye

ihtiyacımız vardır. Bizde hammadde vardır, insan gücü vardır, sermaye yoktur. Şu kanun hususi sermayenin celbine ve sermaye teşekkülüne yeni bir imkân hazırlamaktadır. Şimdi bunun maddelerinin teferruatını müzakere etmek mecburiyetindeyiz. Bu ayrı mesele! Fakat aslında millete mutabık olmamız lâzımdır ki, ister sosyalist, ister liberal bir düşünceye sahibolalım sermayeye olan ihtiyacımızı inkâr edemeyiz. Şu halde her ne suretle olursa olsun, sermaye teşekkülüne yardım etmek mecburiyetindeyiz. Bugün memlekette nüfus başına düşen 11 kilo demiri bu tesisle 66 kiloya yükselteceğiz ve hiç değilse komşularımızın istihsâline biraz yaklaşacağız. Demir istihsalimizi bir an evvel artırmak mecburiyetindeyiz. İnşallah yeni hükümetler yepyeni sermayelerle ister Devlet eliyle, ister hususi olarak üçüncü ve dördüncü demir istihsal edecek müesseselerimizi yaparlar da biz onları da alkışlarız. Esas mesele sermaye teşekkülüne yardım etmek mecburiyetidir. Bunun için bu kanunla ufak tefek tadilat yapılmaktadır. Ve birde işlerin kuruluşundaki formaliteleri yok ederek işin tatbikatını kolaylaştırıyoruz.

Bir misal olarak arz edeyim : Biliyorsunuz, ilkokul seferberliği için büyük paralar ayırdık, işi formaliteler yüzünden yürütemedik ve işin yürütmesi için yeni bir kanun getirdik, kabul ettik. Müesseseler eski usullerle 180 - 200 milyon lirayı bir arada harcayamıyorlar. Çünkü formaliteler bu memlekette hakikaten işleri boğmaktadır, yürütmemektedir.

İkinci misal : Bir Plânlama Dairesi kurduk, göreceksiniz yakında bir kanun geliyor, bu teşkilât 400 bin liralık tahsisatı bile harcayamıyor, daha kendisi plânlıyamamış durumdadır. Şu halde formalitelerden memleketi kurtarmamız ve işi de bir an evvel tatbikat sahasına kavuşturmamız lâzımdır. Bu bakımlardan, lütfen yüksek müsaadelerinizle bir an evvel maddelerin müzakeresine geçelim ve her madde üzerinde ayrıca hassasiyetle duralım. Şimdilik mâruzatım bundan ibarettir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Enver Ziya Karal.

ENVER ZİYA KARAL — Muhterem arkadaşlar, burada söz konusu edilen takrire bendeniz de imzamı koydum.

BAŞKAN — Rica edeceğim, tümü üzerinde görüşlerinizi izah ediniz.

ENVER ZİYA KARAL (Devamla) — Sayın Başkanım daha başlamadım, tümü üzerinde konuşacağım.

Muhterem arkadaşlarım, bendenizi buraya sevk eden sebep şudur :

Her müdafaa edilen konu için müdafaa edene bir şey isnadedilebilir, meselâ dogmatik denebilir. Bendenizin mütalâam tarihî bir açıdan olacaktır. Buraya kadar özel sermaye üzerinde yaptığımız görüşmeler dolayısıyla memleketimizin yakın tarihine kadar özel sermayenin durumu acaba ne olmuştur? Bu mâruzatımı yaparken yalnız şunu söyleyeyim ki, bu teşebbüse gölge düşürmek istemiyorum. Bu teşebbüs yapılmalıdır, yapılacaktır ve faydalı olacaktır, fakat her hangi bir teşebbüsün bir başlangıcı vardır, bu da dogmatiktir. Her teşebbüs hele bir Kurucu Meclisten geçerken onun her cephesi bütün fikirleriyle birlikte ele alınmalı ve incelenmelidir. Ve bu fikirler bundan evvelki Anayasa görüşmelerimizde olduğu gibi birtakım renklere girmemelidir. Bu meclislerin bünyesi buna tahammül etmez. Anayasamızın hükümlerinin ekserisi ekonomik, iktisadi ve siyasi hayatımız için bir garantidir, yıkıcı tenkitlere hiçbir zaman tahammül etmez.

Şimdi arkadaşlar, memleketimizin tarihinde yüzyıllar sonra bir yeni konu ortaya çıkıyor, o da yabancı sermaye konusudur. Bu, yüz yıl öncesine kadar Osmanlı İmparatorluğu kapalı bir sistem halinde yaşamış ve bir tek kuruluş borç para almamış, yabancıların memleketi mülk sahibi olmalarına müsaade etmemiştir. İlk defa 1856 Islâhat Fermanında yabancıların zoru ile bize cebren borç para verilmesi ve gene yabancıların mülk edinebilmeleri için de bir hüküm konulmuş bulunmaktadır. Zira o tarihlerde Avrupa'nın kredisi çoktu, İmparatorluğun durumu ise malûm.

Arkadaşlar, bu tarihten sonra İmparatorluğa yabancı sermayenin nasıl girdiği, nasıl sızdığını hangi şartlar içerisinde bize faydalar getirdiği, bu faydalar yanında nasıl bir yük altına girdiğimiz hepimizin malûmudur. Yalnız şu kadarını arz edeyim ki, İkinci Abdülhamit devrinde 202 yabancı Ticaret Odası kurulmuşken o sırada henüz bir tek Türk Ticaret Odası dahi kurulmuş değildi. Gene hepinizce malûm olduğu üzere İmparatorluk almış olduğu bu borç paraları plâse edecek durumda olmadığı için

Düyunu Umumiye Teşkilâtı kurulmuştu. Bu teşkilâtın kontrolü gene yabancı temsilcilere verilmişti. İstiklâl Savaşına girdiğimiz zaman yabancı sermayenin durumu bu idi, topraklarımızın yabancı istilâsından kurtarılması yanında bir de iktisadi istiklâl kabul edilmiştir. Biz bunu unutursak tarihteki aynı neticeye varırız.

MALİYE VEKİLİ KEMAL KURDAŞ — Bununla alakası yoktur.

ENVER ZİYA KARAL (Devamla) — Alâkası çok var. İstiklâl Savaşından sonra tarihin bu tecrübesinin tesiri altında büyük bir fedakârlıkla yeniden kurulmuş bir memlekette bu tesiste her şey kendi imkân ve fedakârlıklarımızla temin olunmaya çalışılmıştır. Şimdi bu teşebbüsde yine aynı faslı müşterek halindedir. Yine yabancı sermayeye kapılarımızı açıyoruz ama tarihî tecrübelerimizle yabancı sermayenin Türkiyemizde oynayacağı rolü unutmuş değiliz, unutmamak zorundayız. Yabancı sermayenin 50 - 100 sene sonra ne getireceği belli değildir. Şu halde fuzuli olmaktan çok öte bunu pek yerinde bir tarihî mütalâa olarak arz ediyorum. Bugün yabancı sermaye hususundaki fikrimiz açıktır. Mevzubahsolan işletme Türkiye'nin bünyesine göre ağır bir işletme değil, eski şartlarımız bakımından zarara sürükliyecek bir işletme değildir, faydalıdır zaruridir. Yalnız bizim istediğimiz Devlet eliyle kurulmuş bir endüstri vardır. Bugün İktisadi Devlet Teşebbüslerinin sermayesinin kaçta kaçının hususi şahıslara aid olduğunu kim söyleyebilir? Bunu saklamaya lüzum yoktur. Bizim memleketimizde binbir güçlkle kurulan ve yaşatılmaya çalışılan, ilerde sermaye gelmediği takdirde yine Devlet eliyle kurulacak olan bir işletmeye katı ihtiyacolacaktır. Yardım yapılmak suretiyle kurulacak şirketten yarın için istenecek hiçbir şey yok. Evvelâ Türk endüstrisinin bu husustaki endişenin yok olması lâzımdır. Bu endüstrinin rekabet ve mukavemet edecek halde bulunması lâzımdır. Arkadaşlar, bunun için de şartların eşidilmesi lâzımdır.

Arkadaşlar, tekrar ediyorum, arz etmiş olduğum şu durum karşısında, yabancı sermayenin memleket içerisine girmesiyle Türk endüstrisinin rekabet sahasında alacağı istikamet ne olacaktır?

Bunu böylece ifade ettikten sonra plân meselesine temas edeceğim. Türkiye'nin on yıllık kötü tatbikatı neticesinde Anayasaya plân mefhumu girmiş bulunmaktadır. Şimdi (Devlet özel sermayeyi korur) dendiği zaman bunun dışarısında kalan sermayeleri korumaz mânası çıkmamalıdır. Elbette onları da evleviyetle korur ve bu korumayı yaparken bunun dışında kalan sermaye ile münasebet temin etmek bizim istediğimiz noktaya paralel bir şeydir. Fakat çok lâzımdır. Yarın tekâmül edecek olan plânlama dairesi arasında bir köprü kurmak prensibinden bahsediyoruz. Bu izahat karşısında bunun mâkul görmemek doğru olmaz, kanaatindeyim. Verdiğimiz muafiyet pek küçüktür, ama yarın için diğer büyüklerine yol açabilir. Bu teklifimizin kabulü suretiyle kanunun onanmasını rica ederim. Dinlemek lütfunda bulunduğunuzdan dolayı teşekkürler ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sanayi Bakanı.

SANAYİ BAKANI İHSAN SOYAK — Muhterem arkadaşlar, Sayın Enver Ziya Karal'ın endişelerinin bir kısmına cevap vermek isterim. Biraz evvel de arz ettiğim gibi, Ereğli Demir - Çelik Fabrikalarını imalât zaviyesinden Karabük ile aralarında her hangi bir rekabet olmayacaktır. Müsavi şartlar dâhilinde verilecek demir cevherleri her iki fabrikaya da faydeli olacak, her hangi farklı bir durum hâsıl olmayacaktır. Kaldı ki, bu Karabük lehinedir. Karabük kurulmuş, amorti edilmiştir. Devlet sektörü ile kısmen hustsi sektör arasında her hangi bir tedahül olmayacaktır. İşi yakından tetkik etmiş bir arkadaşınız olarak arz edebilirim ki, bizim Anayasaya bağlı olduğumuz kadar aynı zamanda iyi bir vatandaş olarak çok dikkatli ve titizlikle bu mevzu üzerinde durduğumuzu ve kendileri kadar hassas davrandığımızı kabul etmeleri lâzımdır.

İkinci mesele, Sayın Selâhattin Tandal Bey arkadaşımız bâzı hususlar üzerinde durarak Karabük aleyhinde vukubulacak bâzı endişelerden bahsettiler. Hemen şunu ifade edeyim ki, kurulan tesis Karabük'ün mamullerini imal etmeyecektir. Tesisin programı tesbit edilmiş bulunmaktadır. Tesis ilk safhada 50 ton, ikinci safhada 70 bin ton levha imal edecektir. Gene tesis ilk safhada sıcak bant olarak 36 bin ton imal edecektir. Band ve saçlar ilk safhada 77, ikinci safhada 150 000, boru bandı ilk safhada 150,

ikinci safhada 200 000... Elektronik teneke, memleketimizde ilk defa yapılmaktadır, büyük bir ihtiyaçtır. Ayrıca bu tesisler Karabük'le o kadar yakın çalışacaktır ki, oraya yarı mâmul sevk edecektir. Bu da ilk safhada 110, ikinci safhada 170 000 ton olacaktır.

Arkadaşımız, sarıh olarak söylenmesini istediler. Sarıh olarak söylüyorum : Karabük'le her hangi bir noktada karşılaşılmıyacaktır. Esasen yeni tesisler aynı şeyleri beraber yapmaya müsait değildir.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi gelmiştir. Komisyonun konuşmasından sonra, son sözü bir arkadaşına vereceğim. Komisyon.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERCİN — Efendim, komisyon olarak uzun uzadıya konuşup kıymetli vakitlerinizi israf etmiyeceğim. Sadece muhatab olduğumuz bâzı suallere cevap vermekle iktifa edeceğim. Suallerden birisi, tasarrufla Anayasaya aykırı olup olmaması meselesidir. Karma Komisyonunuz Anayasa İhtisas Komisyonu değildir. Bu hususta tereddütler mevcud olduğu takdirde bizden çok daha yetkili komisyonlarınız tetkik edebilir. Biz, verilen müsaade ve muafiyetleri imtiyaz olarak kabul etmiyoruz. Bunların imtiyaz telâkki bile edileceğine de kaani değilim. Bu bakımdan anlaşmada Anayasamızın 12 ne maddesi ile bağdaşmayan bir nokta olduğuna komisyonunuz kaani bulunmamaktadır. Ayrıca inhisar de mevzu bahis değildir.

Komisyonunuz bu mesele üzerinde hassasiyetle durmuştur. Bundan sonra herkes böyle bir teşebbüste bulunabilir. Anlaşmalar için de kânda mâni hiçbir hüküm yoktur.

Muhterem arkadaşlar, istimlâk hususunda, maddesi geldiğinde ayrıca cevap arz edeceğim. Yalnız istimlâk mevzuunda şu kadarını ifade edeyim ki, istimlâk mecburiyeti yoktur. İstimlâk Sanayi Bakanlığı ile mutabakata varıldıktan sonra mümkün olacaktır.

Arkadaşlar; işin bünyesine gelince, Karma Komisyon bunu şöyle telâkki eder :

Eğer, raporumuzun 8 ne maddesine dikkatle bakılacak olursa, görülür ki, 234,3 milyon dolar yardımın 175,3 milyon doları kredi olarak söz konusudur. Bu kredinin 154 milyon doları yabancı kredi ve ancak 20 milyon 700 bini iç kredidir. Bunun 129 milyonu Development Long

Fond, mudur. Developement Long Fond, verdiği 98 milyon dolârı bizden Türk parası olarak istemektedir. Böyle istemesinin sebebi; bir gün Türkiye'nin tediye muvazenesi fevkalâde müspet bir hale gelirse bu paradan daha geri kalmış memleketlere yardım imkânı bulmak içindir.

Muhterem arkadaşlar, bu yardıma bir ikraz dememek lâzımdır. Bu, düpedüz bir yardımdır. Şu halde, Amerika ile yaptığımız bu anlaşmanın hakiki mahiyetini bir yardım olarak kabul etmek lâzımdır. Bu böyle olunca yardımın bâzı şartları bulunması zaruridir. Hep biliriz, yardımlar muayyen sahalara ürkerek gelir. Bu sebeple bu yardımı ürkütmemek zaruridir. Biz zaruri olarak Devletçilik prensibine giriyoruz. Devletçilik bizim için bir doktrin değildir. Ancak geri kalmış bir memleket olarak ilerlememiz için en emin yol olduğu müddetçe sıkı sıkıya sarılınacak bir prensiptir. Gaye fakir olan şu memleketin bir an evvel kalkınmasıdır. Bunu böylece kaydettikten sonra bir noktaya daha işaret edeceğim.

Konuşulan mevzu mevcut, kurulmuş bir tesis mevzuu değildir. Yani Demir ve Çelik Fabrikaları henüz kurulmuş bir tesis değildir. Bu fabrikaların kurulması çok büyük bâzı mânilerle karşılanabilir. Bu realiteyi kabul etmemiz lâzımdır. Bugün Türkiye yabancı sermayeye muhtaç bir memlekettir.

Son olarak şu hakikati, Meclisin bildiği bir hakikati ifade etmek mecburiyetindeyim, bu da şudur :

Muhterem arkadaşlar, artık münferit memleketler halinde yaşamak devri geçmiştir. İktisaden de münferit olarak yaşamak imkânı kalmamıştır. Bu itibarla milletler topluluğu olarak yaşamak zorluğu vardır. Milletler topluluğu karşısında fabrikalarımızın rekabete hazır olması lâzımdır. Kendi kendimizle rekabet söz konusu değildir. Sayın Bakan izah ettiler, şayet böyle olmazsa, müşterek pazar gibi beynelmilel teşekküllere girmek mümkün olmaz. Halbuki iktisaden buna mecburuz.

Komisyon olarak mâruzatımız bundan ibarettir. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Bahri Savcı.

BAHRİ SAVCI — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; bir meseleyi önce aydınlatmalıyım. Burada Anayasaya aykırılık konusunda bir in-

tibam hâsıl olduğu anlaşılıyor. Bu, yersizdir. Anayasamızdaki Devletleştirme hususundaki hüküm hükümetlere sağlanan bir yetkiden ibarettir. Bu takdirde ise ortaya süigenerir bir mesele çıkar. Bu intibai böyle bir süigenerir meseleye bağlamak daha doğru olacaktır.. Ayrıca bu süigenerir müessesese hernekadar Anayasayla ihtilâf halinde değilse de Anayasanın diğer müesseseleriyle ahenkli kılınmak ihtiyacındadır.

Bunları ifade ettikten sonra şimdi tamamiyle şahsi kanaatimi arz edeyim : Arkadaşlar burada partilerin mevcudolmadığından bahsettiler. Bu mesele bana göre siyasi partilerin fikir kadroları ve dünya görüşleri içinde enine boyuna tartışılarak çözülmesi lâzımgelen bir meseledir. Ve biz siyasi partilerin çözmesi icabeden bir mesele içinde bulunuyoruz. Burada siyasi partiler yoksa da, siyasi partilere mensup, siyasi partilerin fikir kadrolarına dâhil olan entellektüeller var. Şu halde, bunlara düşen bir iş; mensubolduğu partilerin, kadroların hududu, siyasi içinde meselenin tartışılmasına imkân vermektedir. (Bravo sesleri) Buna katılmak lâzımdır. Nasıl olacağını söylemiyorum.

Zaten bu konuda bir şanssızlık vardır; Bu mesele evvelce de şimdi de istenen bir tartışmaya maalesef sahne olmamıştır. Bu mesele tartışılmamış bir meseledir. Siyasi hayatımızın son devresinin önemli bir kısmında gerek Mecliste, gerekse Meclis dışında, ana dâvalar üzerinde bir münakaşaya girmek, girişmek fiilen mümkün olmadığı için, tartışılmamıştır. Fakat, şimdi böyle olmasın. Entellektüellerin önüne gelen bir mesele bir tartışma konusu olsun. Ana meseleler üzerinde nasıl bir çözüm yolu bulabiliriz? Bunu yaparken de Anayasa ile tezada düşebilir miyiz, düşmez miyiz? Binaenaleyh gönül istiyor ki, şimdi bu mesele münakaşa edilsin. Eğer bu münakaşa yapılmazsa, işte o zaman «doğma» ya gidilmiş olur. Bu bir dev teşebbüstür. Bu dev teşebbüste, benim anladığıma göre, hisse senetlerini halka intikal ettirerek müessesese bir nevi özel teşebbüs plânına oturtulmak isteniyor. Fakat herhalde bu devletin bir iştirak noktası oluyor. Bu itibarla karma ekonomik; bir manzara arz ediyor. Hep bilirsiniz ki, mikst ekonomisinin bir özelliği vardır. Mikst ekonomide idarenin bir iştirak sahası, bir kontrol sahası bulunur. Esas olan bu kontrol sahasının vâzih olarak belirlenmesidir.

Şunu da arz edeyim ki; eğer bu nokta aydınlanmışsa o zaman doğmaya gidilecektir. Çünkü bu dev teşebbüsü, hisse senetleri kanalıyla özel teşebbüs temeli üzerine oturtmak, istemiyoruz demektir. İşte bu bir felsefedir, bir görüşür. Bu Demir - Çelik Sanayiinin, bu teşebbüsün, böyle bir felsefeye dayanması nereden çıkıyor? Hangi tartışmadan çıkan mutalara göre bu meseleye dayanabiliyor? Öyle bir teşebbüs ki, bu teşebbüste, sermayesinin yarısından fazlası Devlettir, yabancı sermayeyi sağlıyan da Devlet. Döviz imkânlarını tekeffül eden de yine Devlettir. Birtakım kanallarla, bazı ameliyelerin sorumluluğunu Devlet üzerine alıyor yine. Sonra da bu teşebbüs bir özel teşebbüs oluyor. (Bravo sesleri) Piyasa rekabet kaidelerine göre işliyen bir teşebbüs oluyor. İş burada da kalmıyor, yine bu teşebbüs birtakım muafiyetlerle takviye ediliyor. Bunun tartışılması lâzım. Bunun 27 Mayıs'tan evvel bu kürsüden tartışılması mümkün olmadı ise, şimdi burada mümkün olmalıdır. (Bravo sesleri) Çünkü, diğer teşekküller bu tartışmayı yapacaklardır. Partilerin ve nesillerin halletmek mecburiyetinde olduğu mesele budur. Hangi plâna oturtursak oturtalım bu mesele münakaşa sahasından kurtulamıyacaktır. Çünkü bünyesi ve mantığı itibarıyla bu teşebbüs bana münakaşa edilmesi lâzımgelen bir teşebbüs gibi gözükmüyor.

Benim şahsi temayülümü sorarsanız; bu işin tabiatı, mantığı ve doğuracağı iktisadi ve sosyal zincirleme tesirleri dolayısıyla bir Devlet teşebbüsü halinde inşası muvafık olacaktır. Vazifemiz burada bir formalitenin yerine getirilmesi ise de böyle bir teşebbüsün ekonomik ve sosyal hayatımızdaki yeri üzerinde konuşmamız, tartışmamız zaruridir.

BAŞKAN — Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Efendim, Sayın Başkana önce bana sadece usul hakkında konuşmak için mi söz verdiklerini, yoksa mesele üzerinde konuşmama müsaade edip etmediklerini sormak isterim.

BAŞKAN — Efendim, saat bire kadar vakitimiz var.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, konu, son derece hayati bir konudur; en az üç gün üzerinde konuşmuş bulunuyoruz. Böyle hayati bir ko-

nuda, Hükümet olarak bir töhmet altında kalmak istemiyoruz. «Bu konunun gerek felsefesi ve gerekse teferruatı tartışılmadı veya yeter derecede tartışılmadı» şeklinde bir töhmeti şiddetle reddederiz.

BAHRİ SAVCI — Efendim, burada tartışılmadı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ (Devamla) — Binaenaleyh, şimdi her türlü tartışmaya hazırız. Tartışmaya öğleden sonra, veya yarın, öbür gün devam edelim, ve memleketin menfaatinin nerede olduğunu görelim.

Bu mevzu doktriner bir cepheden bakmak lâzımdır. İlk konuşmalarında da bu meseleyi böylece vaz'etmiş ve ifadeye bulunmuşum. Takdir buyurursunuz ki iktisadi politikaların, sistemlerin bir hedefi olmak lâzımdır. İnsanların şeref ve haysiyeti temin edilmek kaydıyla süratli bir iktisadi gelişme yolunda bazı şeyler düşünülebilir. Şeref ve haysiyet esas olmadan gelecek refah hiçbir mâna ifade etmez. Bu kaydı koyarak refahı sağlamak esastır.

«İnsanın refahını süratle sağlamak işi Türkiye'de şöyle olabilir, böyle olabilir, bazı hâdiselerde şu olabilir, muayyen bir doktrin sahasında şunlar yapılabilir» diye düşünülebilir. Bilhassa ana mevzular üzerinde Devletin ön ayak olmasıyla çok hayırlı neticeler elde edilmiştir. Fakat, bundan sonra bir teşekküle, bir topluluğa bağlı olmak, girmek zorundayız. Müstakil, bağımsız bir durumda kalmamak zorundayız, durumundayız. Yepyeni bir dünyaya giriyoruz.

Şimdi bu teşebbüs, millî ekonomimize % 5 bir ilâve, bir istihdam imkânı yaratacak, yepyeni bir sanayidir. Memleket toprakları altında asırlardır, belki de binlerce asırdır âtil kalmış bir servet, bir sermaye değerlendirilecektir. Bu bize Allahın bir lûtfu, bir bağıışı olarak sağlanacaktır.

Arkadaşlar, yardımların çoğu hibedir. Bu ödenmiyecektir de. Diğer kısımlar Türk lirasıyla ödenecektir. Belki bir gün geri kalmış memleketlere ihraç yapacaksınız. Bu kıymetlendirme hususi teşebbüs zaviyesinden yapılmaktadır. Hedef bu olduğuna ve şeref ve haysiyetler temin edildiğine göre artık bu sisteme doktriner bir gözle bakmamak lâzımdır. Evet bu bir mânada talihsizlik olmaktadır. Ben Türkiye'de devletçi sistemin yaptığı büyük hizmetleri müd-

Ekim ve bu sistemin bundan sonra da büyük hizmetleri olacaktır, ama bu sisteme bakarken diğer bir sistemin memlekete sağlayacağı hizmetleri de gözden kaçırmak istemiyorum. Mademki bu sistem bize birçok şeyler temin ediyor, artık bu sistemin doktriner mahiyeti üzerinde fazla durmak doğru değildir. Doktrinlere bağlı kalınarak işin değerlendirilmemesi lâzımdır.

Sayın arkadaşlar, tekrar arz ediyorum, bu konu özel sektör için de büyük ve süratli bir kalkınma zemini getiriyor.

Genel menfaat dışında, dünyanın hiçbir yerinde bir Devletin zorla yola getirilmesi devri geçmiştir. Böyle bir endişe vârit değildir burada. Yeni bir dünyaya giriyoruz. Özel sektör de çok çalışmak zorundadır. Böyel çalışacaktır bu teşekkül.

Kontrol hususunda da millî menfaatlerden ayrılan bir nokta yoktur. Bu itibarla, memleketin genel yararlıkları yönünden çalışılacaktır. Binaenaleyh, ben böyle bir endişe görmüyorum.

Bir noktada deniliyor ki; «Bu teşebbüs yabancı sermayeyi temsil ediyor.» Hayır! Bu teşebbüsün sermayesi 59 milyondur. Bunun % 23 ü yabancı sermayenin % 77 si Devlet ve yerli hususi teşebbüsündür. Ve ilerde Devlet sermayesi geniş bir zemin üzerinde ferde intikal ettirecektir. Bu itibarla böyle bir şey vârit değildir. Nihayet yabancı sermaye % 24 e çıkıyor. Bunda mazinin bize verdiği intibalarla karıştırılacak ve endişe duyulacak bir yön yoktur. Hakikaten, biz mazimizde yabancı sermaye terakümünden ıstırap çekmiş bir milletiz. Birçok memleketlerde de bu vardır, fakat, 20 nci asır dünyası 19 ncu asır dünyası değildir. Artık milletler yepyeni bir dünyaya giriyorlar. Yabancı sermaye terakümüyle mücadele vardır. Yalnız bizde değil, dünyanın hiçbir memleketi yabancı sermaye terakümüne dayanamaz. Bugün artık onun desteklemesinin muhafaza edilmesi daimî olarak düşünülüyor. 20 nci asır devletleri bunu kabul etmemektedirler. 20 nci asır dünyasında bu alanda iki fikir mücadele etmektedir. Bu gibi fikir mücadelesinde bugünkü dünya milletleri yalnız siyasi alanda değil, iktisadi alanda da doğan zorluklarla savaşmak zorundadırlar. Bu alanda bilhassa endişe duyacak benim kanaatimce bir durum yoktur.

Ben şu hususi teşebbüsün Türkiye'ye gelmesinden bambaşka mevzularda faydalar görüyorum. Türkiye Devlet sektöründe büyük bir sanayi hareketi tahakkuk ettirilmiştir. Ama bu sektörde süratle kalkınmayı köstekliyecek bazı hataların olduğunu da kabul etmemiz lâzımdır. İktisadi Devlet Teşekkülleri sermayeleri 50 - 60 milyarı buluyor. Normal olarak bu tesislerin her sene hiç olmazsa amortismanını çıkarmasını beklemek hakkımızdır. Ve nihayet bu sermayenin normal olarak % 2 - 3 faiz getirmesi de lâzımdır. Fakat bizde bunlar olmuyor ve yeni yatırımlara bu yollarla gidilemiyor. Yeni yatırımların sermayesini Devlet tamamıyla başka sektörlerden temin ediyor. Bu yatırımda İktisadi Devlet Teşekküllerinin kendi imkânlarıyla gelişmesi hemen hemen hiç mesabesindedir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin pek büyük bir kısmı millî yatırıma hiçbir yardımda bulunamaz.

Bu durumda; İktisadi Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu konusunda yazılan rapordan ayrı ayrı takdim etmenin bir sebebi de, Türkiye'de bu dâva halledilmezse, İktisadi Devlet Teşekkülleri, bir bütün olarak bu memleketin iktisadi hayatına yardımda ve bu yardımı artırmakta intibak etmezlerse, Türkiye'de bir yatırım faaliyetinin devam ettirilmesi son derece müşkül olacaktır. Bunu tekrar tekrar ifade etmeyi, millî iktisadiyatımız bakımından, çok yerinde görüyorum. Devletin vergi yoluyla sağladığı tasarrufların bir kısmının İktisadi Devlet Teşekküllerine kanallize edilmesi zorunluğu vardır. İktisadi Devlet Teşekkülleri, bugün bünyeleri artık gelişmiş olmasına rağmen, kendi masraflarını, yatırımlarını finanse edecek durumda değildir. Kendi amortismanlarını bile finanse edecek durumda değildir. Bunda tabii fiyat sisteminin tesiri var; organizasyonun tesiri var, siyasi maksatlarla kurulmuş olmasının tesiri var. Bu itibarla doktriner münaakaşa yaparken bu hususları gözden uzak tutmamak lâzımdır. Böyle bir müessesenin bu memlekette kurulması memleket için büyük faydalar sağlayacaktır. Böyle bir müessesenin hemen Karabük'ün yakınında kurulması onun da menfaatine olacak ve bunu daha rantabl çalışma yoluna sevk edecektir. Bugün etmiyor, Karabük'de hi yapılan yabancı yardımları kendi imkânlarıyla sağlayacak durumda değildir. Bin bir alandan menabi toplıyan Karabük; yardım, yatırım imkânlarını, finanse imkânlarını arıyor. Böyle bir

teşebbüsle rekabete kendisini mecbur edecektir, mecbur sayacaktır bu teşekkül. Alanları ayırır; fakat böyle bir teşebbüsün olması millî menfaat bakımından uygundur.

Diğer taraftan, sayın arkadaşlar, böyle bir teşebbüse bazı muafiyetler tanınıyor, denilmektedir.

Böyle bir teşebbüse bu muafiyetler tanınıyor da Karabük'e tanınmadı mı? Ona da mükerrer vergi gibi v. s. haklar, imkânlar tanındığı görülüyor. Bugün dahi finansmanımı hiçbir faiz

istemeden Devlet temin etmektedir. Burada da buna paralel bazı hususlar getirilmektedir. Vaktimiz bitmiş bulunuyor. Bu mevzuu enine boyuna günlerce münakaşa etmek isteriz ve bundan memnun oluruz. Bu suretle hiçbir arkadaşın te reddüdü de kalmamış olacaktır.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi geri alınmıştır. Bugün 15 te devam etmek üzere Birinci Oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 13,00

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Lûtfi Akadlı

KÂTIPLER : Alev Coşkun, Oktay Ekşi

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum, yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yeter sayı vardır, müzakereye başlıyoruz.

Ereğli Demir ve Çelik fabrikalarıyla ilgili tasarının tümü üzerinde müzakereye devam ediyoruz. Söz sırası Sayın Sahir Kurutluoğlu'nundur. (Yok sesleri) Sayın Emin Soysal...

EMİN SOYSAL — Bendeniz vazgeçtim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yoktur. Maddelelere geçilmesini oyunza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evvelce okunmuş olan önergede ivedilikle görüşülmesi hususu, Hükümet tarafından talep edilmiştir. İvedilikle görüşülmesi hususunu oyunza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... İvedilikle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Maddeyi okuyoruz.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler ilâvesi hakkında kanun tasarısı

Madde 1. — Ereğli Demir ve Çelik Fabri-

kaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 28.2.1960 tarih ve 7462 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Şirketin teşekkülünde sermayesi 1 000 000 Türk Lirası olacak ve esas mukavelename ile tesbit olunacak usul ve esas dairesinde peyderpey ihraçedilecek hisse senetleri ile nihai sermayesi 600 000 000 Türk lirasına bâliğ olacaktır.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi ikinci maddeyi okuyoruz.

ZİYA MÜEZZİNOĞLU — İkinci madde okunmadan önce söz istiyorum.

BAŞKAN — Niçin efendim, madde okusun bir kere.

ZİYA MÜEZZİNOĞLU — Bir madde ilâvesini teklif edeceğim. Onun için burada söz vermenizi rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ZİYA MÜEZZİNOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, Hükümet tasarısının birinci maddesinde ikinci bir fıkra mevcuttu. Komisyon, 7462 sayılı Kanunun 4 nci maddesine eklenen fıkra-

yı yeni hazırladığı metne almamıştır. Bu madde hakkında mâruzatta bulunacağım.

Hükümet, tasarısında, şirketin, tesbit edilecek esas ve şartlara göre her hangi bir tertip hisse senetlerini satınalma hakkını bahşeden opsiyon senetleri ihracedebiliyordu. Bu senetlerin tedavül imkânı hakkında bir kayıt mevcuttu. Komisyon, hazırladığı metinde bu kısmı teklif metninden çıkarmış bulunmaktadır.

Bendeniz anlaşmanın işliyebilmesi için bu hükmün maddede yer almasının lâzımgeldiğine kaaniim. Niçin bu kanaattemyim, müsaadenizle arz edeyim.

Muhterem arkadaşlarım. tahakkuk ettirilmek istenen teşebbüs, 234 milyon dolârlık bir yatırımı tazammun eden bir dev teşekküldür. Bu teşebbüs tahakkuk ettirilirken en büyük hisseyi temsil eden Amerikan Hükümeti bilhassa şu nokta üzerinde durmuştur: o da, kurulan bu teşebbüsün resmî sektörle hususi sermayenin müştereken kurmuş olacağı bir teşebbüs olması, saniyen bu teşebbüse yerli sermaye kadar yabancı sermayenin de iştirak etmiş olması keyfiyettir. Bunun içindir ki, 234 milyon dolârlık umumî yekûn içinde gerek sermaye ve gerek kredi olarak Amerikan ve Türk kredi sektörleri yanında hususi sektörler de muhtelif paylarda iştirak etmiştir. Amerikan sermayesi 14 milyon dolârla iştirak edecektir. Bunun yanında yine Amerikan sermayesi 5 milyon dolârlık kredi ile teşebbüse katılmaktadır. 5 milyon dolârlık kredi (Development Song Fond) adındaki Amerikan Bankasının temsil ettiği bir grup tarafından temin edilecektir. Bu banka ile ve bu bankanın temsil ettiği grup dâhil, diğer müteşebbislerle yapılan müzakerelerde 5 milyon dolârlık hissenin tahvil mukabili aynı zamanda hisse senedi alabilme hakkının bahşedilmesi takarrür etmişti. 7462 sayılı Kanunun 4 neü maddesinde bu temin edilecekti. Hükümet tasarısında, 4 neü maddeye ek bu fıkra, bu hususu temin için yer almış bulunmaktadır.

Komisyonun kabul ettiği madde, halen istenen maksadı temin edecek vaziyette değildir.

Hisse senetlerinin ve tahvillerin ihraçı da bu maddede kabul edilmiş olmakla beraber, bu hakkın ayrıca tedavüle imkân verecek şekli madde metninde derpiş edilmemiştir. Halbuki, 5 milyon dolârlık hisse senedinin, icabı halinde, hisse senedi olarak, sermaye olarak iştirak-

kinin temin edilmesi, çıkarılacak opsiyon senedine ayrıca tedavül imkânı tanınması lâzımgelmektedir.

Bunu temin etmek üzere, Hükümet tasarısının bu maddesine bir fıkra eklenmesi, mer'i kanununun 4 neü maddesine bir fıkra ilâvesi derpiş edilmiştir.

Komisyonadaki müzakerelerde, bir limit tesbit edilmemiş olduğu için, muhtemelen ileride hisse senetlerinin prim yapabileceği husus nazarı dikkate alınarak bu kısım madde metninden çıkarılmış bulunmaktadır.

Halbuki hâdise şu, bendenizin kanaati odur ki, aslında bu şekilde çıkarılacak hisse senetleri esasen yapılan anlaşma ile tahdidedilmiş bulunmaktadır, 5 milyonluk kredi mukabili 5 milyon 900 bin liralık opsiyon senedi çıkarılması için anlaşmada bir imkân tanınmıştır.

İlerde senet kıymetlerinin prim yapması ihtimaline gelinece; nâzari olarak bu vârittir. Fakat her halükârda şirketin ilk senelerinde böyle yükselme beklemeye bir sebep yoktur. Halbuki anlaşmaya göre opsiyon senetlerinin hisse senetlerine tahvili hususu yine muayyen müddetle anlaşmada tahdidedilmiştir. Bendeniz bu mülâhazalarla komisyonea kayıt ve ileri sürülen mahzuru varit görmüyorum.

Bütün bunlara ilâveten şurası da ifade edilebilir ki, şirket şimdiye kadar lâzımgelen tedbirleri alması ve mevcut hisse senetlerinin bir kısmı kalmak üzere, bu maksadın tahdidedilmesi suretiyle, böylece muhtemel bir mahzurun da şimdiden karşılanması cihetine gidilebilir.

Bu mülâhaza ile, opsiyon senetlerini ihraç etmekte bir mahzur olmadığı gibi, anlaşmanın işliyebilmesi için bilhassa buna ihtiyacolduğuna kaaniim.

Anlaşmanın heyeti umumiyesi bir bütün teşkil etmektedir. İşletme anlaşmanın bu kısmına taallük eden işin yerine getirilmesini sağlamak için maddeye böyle bir fıkranın eklenmesinin yerinde olacağına kaani bulunuyorum.

Ayrıca dikkatlerinize arz etmek isterim ki, bu opsiyon senetleri hisse senetleri haline geldiği takdirde, şirketin sermayesinde esaslı bir değişiklik te olacak değildir. 59 milyon dolârlık sermayenin büyük bir kısmı Türk resmî sektörüne ait bulunmakta ve 11 milyon dolârı hususi Türk şahıslara ait bulunmakta, ancak 14

milyon dolârlık bir kısmı yabancı sermayeye ayrılmış bulunmaktadır.

İleride opsiyon senetlerinin hisse senetleri şeklinde kullanılması hali tahakkuk ettiği takdirde 5 milyon 900 bin liralık kısım için sermayede değişiklik mevzuubahsolmayacaktır. Değişiklik tahakkuk ettiği takdirde dahi Türkiye millî sermayesinin umumi sermayeye nisbeti, yabancı sermayeye nazaran her halükârda galip olacaktır. Böyle bir hak tanınması halinde ileride şirketin yabancı sermayeler eline düşmesi gibi bir mahzur da vârit değildir. Bu itibarla bu maddeye bir fıkra eklenmesi hakkında bir tahrir hazırlamış bulunuyorum, Yüksek Heyetin takdirlere arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun, Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Muhterem arkadaşlarım, huzurunuzu tekrar ılgal etmek mecburiyetinde kaldım.

Bu anlaşmanın yürüyebilmesi için, çok mühim bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Takriri verdiği ve bu mevzuu huzurunuzda getirdiği için Sayın Müezzinoğlu arkadaşımıza müteşekkirim.

Hâdise şudur : Bu şirketin kurulmasına dair olan kanunda, şirketin tahvil ihracetmesi ve mukabilinde hisse senedi verebilmesine salâhiyet verilmesine ait bir dördüncü madde vardı. Buna bu senet mukabili hisse senetlerinin mubayaası yani hisse senetlerinin değiştirilmesini, tahvillerin kabili devrolmasını temin edecek bir hususun kaydedilmesi icabediyordu.

Bugün Amerika'da bir tahvil sahibi, tahvili mukabilinde, ilerde bir hisse senedi almak hakkına sahiptir. Bir kâğıt ile bu temin edilir, icabında bu kâğıt hakiki senet olarak serbestçe tedavül eder. Yeni teklifte bu da istenmekte, yani tahvilin hisse senediyle tebdili talebedilmektedir. Bugün bir kâğıt verilmekte, ilerde bunun hisse senedi olarak tebdili istenmektedir..

Sayın arkadaşımızın getirdiği teklif bu hususu temin etmektedir ki, asıl Hükümet tasarısında da mevcut idi. Fakat, kâfi izahat verilmiş olduğu için çıkarılmıştır. Zannediyorum Sayın Müezzinoğlu'nun tekliflerine komisyon da iştirak edeceklerdir. Mukavelede derpiş edilmesi lâzımgelen hayati bir maddedir, kredilerin sıhhatle yürümesi için lüzumludur, tasvip buyurmanızı bendeniz de hassaten rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERGİN

— Muhterem arkadaşlar, Hükümetin teklifi şöyle idi : (Şirket, sahiplerine, şirketçe tesbit edilecek esas ve şartlara göre her hangi bir ter-tip hisse senetlerini satınalma hakkını bahşeden opsiyon senetleri ihraçedebilir.)

Dikkat edilecek olursa burada bir limit yoktur, doğrudan doğruya şirkete bırakılmıştır. Farzımuhal buna göre şirketin, çıkardığı opsiyon senetleri 50 milyon da olabilir. 50 milyonluk çıkarır ve satar. 30 milyonu da tutabilir, 20 milyonu satar. Yarın baş yaptığı zaman baştan da istifade eder. Bu ne demektir? Bugün 5 milyon dolâra mukabil satılan tahvil, yarın aradaki opsiyon senetlerinin sebeb olduğu fark dolayısıyla faize ilâveten birtakım menfaatler teminine sebeb olabilir. Bundan dolayı fıkrayı komisyon kabul etmemiş bulunuyor.

Şimdi yapılan teklife göre, hisse senetlerinin değiştirilmesi hakkının başkalarına devri imkânı şeklindedir. 1462 sayılı Kanunun 4 ncü maddesine göre çıkarılan tahvillerin bilâhara hisse senedi ile değiştirilmesi, bu teklif ile bağdaşabilir. Ne kadar tahvil çıkarılacak, 5 milyon dolârlık. Tahvil miktarınca şirket 5 milyon dolârlık hisse senedi verebilecektir.

Şimdi bu tebdil hakkı ve başkalarına devir salâhiyeti veriliyor. Komisyon, Sayın Ziya Müezzinoğlu ve Sayın Maliye Bakanının tekliflerine iştirak etmektedir.

BAŞKAN — Şimdi, önergeyi okuyoruz, efendim.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen de arz etmiş olduğum gibi, Ereğli Demir ve Çelik Tesisleri hakkındaki kredi anlaşmaları bir bütün teşkil etmekte ve Hükümet tasarısının 1 nci maddesinin II nci fıkrasında opsiyon senetleri ihracı hakkında mevcut hüküm de bu anlaşmalar içinde yer almış bulunmaktadır.

Bu itibarla, anlaşmanın derpiş edilen şekilde işliyebilmesi için opsiyon senetlerinin kabulü lüzumlu olduğundan, esasen Hükümet tasarısında da yer almış olan bu imkânın Şirkete sağlanması için aşağıdaki hükmün 2 nci madde olarak metne eklenmesini arz ve teklif ederim.

Ziya Müezzinoğlu

Madde 2. — Aynı kanunun 4 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

(Hisse senedi iktisap hakkı, tahvil sahipleri tarafından müstakillen başkalarına devredilebilir.)

BAŞKAN — Önerge hakkında söz isteyen yo%. Komisyon iştirak ediyor. Yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler . Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önergedeki metni ikinci madde olarak tekrar okuyoruz :

Madde 2. — Aynı kanunun 4 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Hisse senedi iktisap hakkı, tahvil sahipleri tarafından müstakillen başkalarına devredilebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi tasarıdaki 2 ncı maddeyi 3 ncü madde olarak okuyoruz :

Madde 3. — Aynı kanunun 7 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 7. — «6830 sayılı Kanuna istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından yapılacak istimlâklerle iktisabedilmiş olan gayrimenkullerin bu şirkete devri halinde istimlâk gayesi sâkit olmayacağı gibi, gerek istimlâk yoluyla, gerek sair suretle edinilen gayrimenkullerin şirkete devir muamelesi de her türlü vergi, resim ve harcetan muafıttır.

Demir ve Çelik tesisleriyle bunların müstemilâtının, mütemmim ve müteferriyatının ihtiyacı için gereken gayrimenkuller veya irtifak hakları, şirketin müracaatı üzerine Sanayi Bakanlığınca verilecek karara müsteniden umumi hükümler dairesinde istimlâk veya tesis olunur.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

NECİP BİLGE — Türkçede (müteferriyat) diye bir şey olduğunu zannetmiyorum. Herhalde bu (müteferriyat) olacaktır. Bunun yerine (teferruat) tâbiri daha uygun düşer. Bu şekilde değiştirilmesini rica ediyorum.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERGİN — Evet efendim, matbaa hatası olarak (müteferriyat) şeklinde basılmıştır. Aslında (müteferriyat) idi. Maahaza teferruat demek daha muvafık olur.

BAŞKAN — Komisyon, teferruat olarak tashihi kabul ediyor. Biz de maddeyi bu şekilde tashih ediyoruz, efendim.

Bu maddeye bir fıkra ilâvesi hakkında bir teklif vardır, okutuyorum :

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 28 Şubat 1960 tarihli ve 7462 sayılı Kanunun bâzı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı yeni hükümler ilâvesi hakkındaki kanun tasarisının Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona değiştirilmiş metninin 3 ncü maddesine aşağıdaki fıkranın son fıkra olarak ilâvesini arz ve teklif ederiz :

«Bu madde hükümleri, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin sermayesinin yarısından fazlasının Devlete ve diğer kamu tüzel kişilerine veya kamu iktisadi teşebbüslerine ait bulunduğu süre içinde uygulanır.»

Enver Ziya Karal
Ragıp Sarıca
Coşkun Kırca
Doğan Avcıoğlu
İlhami Soysal
Ömer Sami Coşar

Cemil Sait Barlas
Bahri Savaş
Mün Küley
Mümtaz Soysal
Altan Öymen
İlhan Esen

BAŞKAN — Önerge hakkında söz isteyen var mı? Komisyon katılıyor mu?

KOMİSYON BAŞKANVEKİLİ MUHİTTİN GÜRÜN — Katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergedeki metni maddeye ilâve etmek suretiyle yeniden okuyoruz :

Madde 3. — Aynı kanunun 7 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 7. — «6830 sayılı Kanuna istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından yapılacak istimlâklerle iktisabedilmiş olan gayrimenkullerin bu şirkete devri halinde istimlâk gayesi sâkit olmayacağı gibi, gerek istimlâk yoluyla gerek sair suretle edinilen gayrimenkullerin şirkete devir muamelesi de her türlü vergi, resim ve harcetan muafıttır.

Demir ve Çelik tesisleriyle bunların müstemilâtının, mütemmim ve müteferriyatının ih-

tiyacı için gereken gayrimenkuller veya irtifak hakları, şirketin müracaatı üzerine Sanayi Bakanlığınca verilecek karara müsteniden umumi hükümler dairesinde istimlâk veya tesis olunur.»

Bu madde hükümleri, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin sermayesinin yarısından fazlasının Devlete ve diğer kamu tüzel kişilerine veya kamu iktisadi teşebbüslerine ait bulunduğu süre içinde uygulanır.

COŞKUN KIRCA — Bu maddede (mütemmim) kelimesinden sonra, (bir cüz'ü) olması lâzım, matbaada düşmüş olacak, onu komisyon düzelttebilir.

BAŞKAN — Nerede?

COŞKUN KIRCA — İkinci fıkrada «Demir ve Çelik tesisleriyle bunların müstemilâtının, mütemmim..» den sonra, «cüz'ü» denilmek istenmiş her halde. Bunun düzeltilmesi lâzımdır.

SAİT NACİ ERGİN — Efendim, izah ediyim. Hakikaten cümle biraz çetrefil. «Mütemmimat ve teferruat» şeklinde olması biraz daha cümleyi güzelleştirir, sanıyorum.

EMİN SOYSAL — Tamamlayıcıları, demek lâzım.

SAİT NACİ ERGİN (Devamla) — «Mütemmim cüzüleri» demek de mümkündür.

BAŞKAN — Komisyon «mütemmim cüzüleri» mi diyor?

NECİP BİLGE — Söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

NECİP BİLGE — Muhterem arkadaşlar; gerçi Medeni Kanunda «mütemmim cüz'ü» hususi bir terim olarak kullanılır ve ayrıca teferruat tâbiri kullanılır ama, burada «mütemmimi» kelimesinin Medeni Kanundaki «mütemmim cüz'ü» mânasında olduğunu zannetmiyorum. Bu itibarla «mütemmimlerinin ve teferruatının» diye kullanılması uygun olabilir kanaatindeyim.

BAŞKAN — Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Muhterem arkadaşlar; «mütemmim cüz'ü» tâbiri çok eskidir. Medeni Kanundan bahsettiler; hattâ o da eskidir. Şimdi burada «tamamlayıcı» dememiz yerinde olur. «Tamamlayıcıları ve parçaları» olur. («Olmaz,» «olur» sesleri) Niçin olmasın? Pekâlâ olur.

BAŞKAN — Sait Naci Ergin, Komisyon adına.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERGİN — «Tamamlayıcı tesisler ve teferruatının» olması daha doğru olacak. («Tamam, şimdi tamam» sesleri)

BAŞKAN — Efendim, 7 nci maddeyi son şekliyle bir kere daha okutuyorum.

Madde 7. — 6830 sayılı Kanuna istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından yapılacak istimlâklerle iktisabedilmiş olan gayrimenkullerin bu şirkete devri halinde istimlâk gayesi sâkıt olmayacağı gibi, gerek istimlâk yoluyla gerek sair suretle edinilen gayrimenkullerin şirkete devir muamelesi de her türlü vergi, resim ve haredan muaftır.

Demir ve çelik tesisleriyle bunların müstemilâtının, tamamlayıcı tesisler ve teferruatının ihtiyacı için gereken gayrimenkuller veya irtifak hakları, şirketin müracaatı üzerine Sanayi Bakanlığınca verilecek karara müsteniden umumi hükümler dairesinde istimlâk veya tesis olunur.

Bu madde hükümleri, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin sermayesinin yarısından fazlasının Devlete ve diğer kamu tüzel kişilerine veya kamu iktisadi teşebbüslerine ait bulunduğu süre içinde uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı?

EMİN SOYSAL — «Tesis» kelimesi aynı cümle içerisinde tekrerrür ediyor.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Bendeniz komisyondan bir sual sormak istiyorum. Bu tesiste, Devlet hissesi % 50 den fazla olduğu müddetçe, mütemmim için ve teferruat için gayrimenkul ihtiyacı olduğu vakit, buradaki istimlâk hükümleri cari olacak. Devlet hissesi % 50 den aşağı olduğu zaman istimlâk hükümleri tatbik edilemeyecektir. Acaba bu durum ilerde bir arsa spekülasyonu yaratmıyacak mıdır? Zira Devlet hissesi % 50 den aşağı düştüğü zaman bu teşekkül gayrimenkul ihtiyaçlarını karşılamak için satınalma durumunda kalacaktır. Bir vatandaş 100 misli değerini verseniz de malını satmıyabilir. Bu durumda bir arsa spekülasyonu olacak mıdır, olmayacak mıdır? Komisyon bize bu hususta bir izahat verirse kendilerine müteşekkür kalırız.

BAŞKAN — Söz Komisyonun.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERGİN — Muhterem arkadaşlar Sayın Kurutluoğlu arkadaşımızın söylediği, fabrikanın kurulup işlet-

meye açıldığından sonraki durumla ilgilidir. Bu fabrika satınalabilir. Bugünden yapılacak işlemin komisyonumuzun düşünmesine imkân olmadığını zannediyoruz.

NECİP BİLGE — Bir sual, Şirketin müraعات yapmış olması Sanayi Bakanlığının istimlâk yapmaya karar verme mecburiyetini doğurur mu?

SAİT NACİ ERGİN — Sabahleyin arz etmiştim. Böyle bir mecburiyet doğurmaz.

SAHİR KURUTLUOĞLU — İkmalden sonra genişletilmesine dair bir zaruretle gayrimenkulü satınalmak istedi. Fabrika, mülk sahibi satmadığı takdirde, yine alırsa, istimlâkin takibet, tiği gaye ortadan kalkmış olacak, birtakım insanların namütenahi fiyatlarla zengin olmaları temin edilecektir.

SAİT NACİ ERGİN — Yalnız, muhterem arkadaşlar şu ciheti arz etmek isterim : Devlet sermayesi % 50 den aşağı düşmemesi için gelecek zaman zarfında zaten fabrikanın tamamen teessüs etmiş ve işletmeye başlamış olacağı mefruzdur. Zaten bu fıkraya, bilâhare böyle bir şey vâkı olduktan sonra, hakikaten istimlâk etmek talebinde bulunma hakkının devamında bir zaruret olmadığını ifade etmek için iltihak ettik. Bugün için değildir.

SAHİR KURUTLUOĞLU — İnşallah benim düşündüğüm tahakkuk etmez.

BAŞKAN — Başka söz istiyen? Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Aynı kanunun 8 nci maddesine aşağıdaki (d) fıkrası eklenmiştir.

d) «Demir ve Çelik fabrikalarının projesinde beyan olunan birinci tesis kapasitesi kademesinin finansmanına ve kuruluşuna mütaallik olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri Kalkınma İkraz Fonu, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş., Koppers Associates S. A., Koppers International C. A. ve bunların kurucuları olan şirketler arasında akdedilmiş ve bundan böyle aynı birinci tesis kapasitesi kademesinin finansmanı ve kuruluşuna mütaallik olarak sâir yabancı müessese ve firmalarla akdolunacak mukavele ve anlaşmalar, sâir mutabakat ve bağlantılar ile bunlara müsteniden tanzim olunacak bonolar, senetler, diğer kıymetli evrak ve sâir bileümle vesaik her türlü vergi, resim ve haredan muafıtır.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Aynı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

Ek madde 1. — 8 nci maddenin (b) fıkrasında bahis konusu edilen makina, teçhizat ve malzeme ile bunların aksam ve teferruatı; nakliyelerinde olduğu gibi, ithal limanına varışında tesiatin tamamının montajının ikmaline ve ticari işletmeye açılmasına kadar geçecek süre içinde her türlü rizikoya karşı yabancı sigorta şirketlerine de sigorta ettirilebilir. Hasar halinde tazminat olarak tahassul edecek dövizler, memlekete getirilmeksizin şirket tarafından ikame olunacak malzemenin bedeli karşılığında kullanılabilir.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?

Buyurun, Bedî Feyzioğlu.

BEDİ FEYZİOĞLU — Efendim, Ereğli İşletmesinin kurulmasından tabassul edecek faydalar için, doğrudan doğruya bu tesisin meydana gelmesi zımında birçok muafiyetler ve istisnalar kabul etmiş bulunuyoruz veya kabul etmek üzereyiz. Bu arada bir sigortaya taallük eden hüküm huzuruza gelmiş bulunuyor. Türk sigorta şirketlerinin bu işi deruhte etmeyip ecnebi sigorta şirketlerine verilmesi mecburiyetini sayın Bakan şu şekilde izah etti: «Nakliye sigortası nasıl olsa serbesttir, ecnebi şirketlere verilebilir. Geriye montaj ve deneme sigortası kalmaktadır. Bunun karşılığı da cüzi bir miktar tutacaktır, fakat büyük riski olacaktır. Bunları Türk sigorta şirketlerine vermek faydalı olmaz. Hasarın ne zaman ve hangi safhada olduğu hususunda ihtilâf çıkar ve iş uzar. Türk sigorta şirketleri hasarın bedelini döviz olarak ödemekte güçlük çeker.» Başlıca esbabı mucibenin bu olduğu kanaatindeyim. Şimdi bu hükümle ve şu izah edilen şekilde nakliye sigortasının mutlaka ecnebi şirketlere yaptırılması mecburiyeti var mıdır? Kanaatimizce yoktur. Filhakika yeni kurulan beynelmilel birçok tesislerde nakliye sigortası dâhil tesisin montajı ve işletmeye açılmaya kadar bakımı Türk sigorta şirketleri tarafından deruhte edilmiştir. Bir misali İzmit Caltex Rafineri Şirkettir. Kurulan şirketin getirdiği bütün malzeme, nakliye sigortası dâhil, Türk sigorta şirketleri tarafından deruhte edilmiştir.

2 nci mülâhaza olarak fiyat farkı gelebilir. Hemen yine Yüksek Heyetinize şunu ifade edeyim ki, Türk sigorta şirketleri bu mühim sigortayı yaparken Londra'dan fiyatı almışlar ve beynelmilel fiyatı takibetmişlerdir. Prim olarak aldıkları eenebi sigortaların aldıkları primden farksızdır. O halde bu maddenin tek başına birinci fıkrası ile eenebi sigorta şirketleri için dahi, mesele halledilemiyor. Halledilmediği içindir ki, ikinci fıkra hükmünü vaz'etmek lüzumu hâsıl oluyor. Bu hükme nazaran, umumi usulde hasar halinde tazminat olarak tahassül edecek dövizlerin memlekete getirilmesi mecburiyeti bulunduğu halde, bu fıkra, memlekete getirilmeksizin şirket tarafından, malzemenin bedeli karşılığında kullanılabilceği hükmünü vaz'ediyor. İşte ancak bu hüküm sayesinde ki, eenebi sigorta şirketi de döviz formalitelerinden kurtulabiliyor. Doğrudan doğruya tahassül edecek hasar bedellerini orada yeni malzemenin mübaayasında kullanabiliyor. Benim, bir arkadaşımın birlikte takdim ettiğim bir takrirden, bu işletmede yapılacak sigortanın bölünmeyip tek bir sigorta halinde deruhte edilmesi lüzumuna inandığımız için, formalitenin güçlüğü ortadan kaldıran bu ikinci hükmü muhafaza etmek, fakat umumi sigorta mevzuatından ayrılmamak hususunu belirtmiş bulunuyoruz. Bunun için de eenebi sigorta şirketlerine sigorta ettirilebilir hükmünü kaldırmak, buna mukabil ikinci fıkra hükmü muhafaza etmek istemişizdir. Bu sayede Türk sigorta şirketleri bu malzemenin bedelini derhal orada yeni malzemenin temini için kullanabilecektir. Tabiiyle ayrıca kamıbiyoya döviz hesabını bilâhara verecektir.

Arzım şu ki, işletmenin kurulmasında ve yürümesinde hiçbir hususiyet arz etmeden, hiçbir mecburiyet bulunmadan, yeni ve ilâve bir işi, sigorta işini eenebi şirketlere vermek zımında aşağı - yukarı mevzuatımıza ilk defa giren bir hüküm yolu ile sigorta mevzuatını ihlâl etmişim. Türk sigortacılığının gelişmesine vesile olmak ve fayda sağlamak mümkün iken bilâkis bu mühim işin faydasından daha ilk anda Türk sigortacılığının istifade imkânlarını önlemişim.

Bunu temin zımında bir arkadaşımın birlikte takdim ettiğimiz takririn kabulünü istirham ederiz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Takrir var efendim okutuyorum;

Görüşülen tasarruun ek madde 1 metninin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz.

«Ek madde 1. — 8 nci maddenin (b) fıkrasında bahis konusu edilen makina, teçhizat ve malzeme ile bunların aksam ve teferruatının sigortasından doğan hasar halinde tazminat olarak tahassül edecek dövizler memlekete getirilmeksizin şirket tarafından ikame olunacak malzemenin bedeli karşılığında kullanılabilir.»

Bedî Feyzioğlu Muin Küley

BAŞKAN — Buyurun Sanayi Bakanı.

SANAYİ BAKANI — Sigortalar mevzuunda sayın arkadaşımızın noktai nazarı ve teklif ettiği şekil kısmen endişelerimizi önliyebilir, fakat tamamen değil. Arz edeyim :

Nakliyede Türk sigortasında montajı da Türk şirketine verdiğimiz takdirde ikisi arasında ihtilâfi kaldırır. Nakliye eenebi sigortaya verirsek bâzı mahzurlar olur. İkinci buyurdukları mühim husus da 2 nci fıkra kaldığı takdirde doğrudan doğruya paranın memlekete getirilmeyip kırılan parça yerine yeni parça alınmıyor. Çünkü demin de arz ettiğim gibi, sigorta şirketlerinin reasiman dolayısıyla alacak verecek neticesinde yüzde 55 - 60 a kadar parçanın ancak % 60 - 65 şî temin edilebiliyor. Geri kalan farkın doğrudan doğruya buradan döviz olarak gönderilmesi mecburiyeti hâsıl oluyor. Bu da zaman kaybettirecektir.

İkinci husus da şudur: Bu sigorta dışta yapıldığı takdirde, sigortanın peşin ödenmesi mecburiyeti yoktur. D. L. F. İdaresi ödüyor. Yani bu para 20 senede Türk parası olarak ödeniyor. Halbuki Türk sigortalılarına yapıldığı takdirde doğrudan doğruya taksitleri tamamen ödeme mecburiyeti vardır ve reasürans dolayısıyla Türk parasının bir kısmı tekrar döviz olarak dışarıya akacaktır. Bu noktadan itibara almak lâzımdır. Dışta yaparsak sigortayı D. L. F. ödiyecektir, biz 20 sene zarfında Türk parası olarak ödiyeceğiz. Bu da mühim bir noktadır, dikkatinize arz ederim.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası var mı? Buyurun.

KOMİSYON ADINA SAİT NACİ ERGİN — Muhterem arkadaşlarım, takrire iştirak etmi-

yoruz. Zira bugünkü mevzuatımıza göre nakliye sigortaları yalnız yabancı şirketlere sigorta ettirilebilir. Bundan gayrisi memleket dâhilinde sigorta ettirilebilir. Böyle olunca da hasar vukunda birçok ihtilâflar çıkar ve iş uzar.

Bunun dışında reasürans toptan hesaplanır. % 95 nisbetinde yabancı memleketlere intikal ettirilir. Türk Sigorta Şirketi Reasüre ettiği şirketten alacağı % 60 ını ya alabilir ya alamaz. Bundan dolayı meselâ montaj sırasında vukubulacak bir hasardan dolayı mesele Sayın Maliye Bakanının izah ettikleri gibi, aylara sürüncemede kalacak bu fabrikanın yabancı para ile mubayaa edilmiş olan makina veya kısımlarının günü gününe alınması için bu maddeye zaruret gördük. Tavriri kabul etmemekteyiz efendim.

BAŞKAN — Bedî Feyzioğlu.

BEDÎ FEYZİOĞLU — Efendim; evvelâ Sayın Sanayi Bakanına arz ettiğimiz teklifin müspet taraflarını belirttikleri için teşekkür etmek isterim. Sayın Komisyon Sözcüsüne de daha ziyade menfi ciheti söyledikleri için Yüksek Heyetinize arz etmek isterim. DLF kredisi Türk parası ile ödenecektir. Binaenaleyh, dövizle tediye bahis konusu değildir, tediye edilecektir. Yani borç ödenecektir ama kredi olarak açıldığına ve döviz olarak istimal edilebileceğine göre DLF kredisinin bizatihi Türkiye'ye döviz olarak gelmesi imkânı hâsıl olacaktır. Diğer dövizle hiçbir farkı mevcut değildir.

İkinci noktaya gelinece; yine Sayın Komisyon Sözcüsü arkadaşımız belirttiler, yüzde 90 - 95, bu reasüre edilecektir. Fakat, bunun bir kısmı prim olarak borçtan tahsil edilir. İlâveten alınan idare harcı, ilâveten ödenen vergi, muamelelerden tahassül edecek vergiler Türk Hazinesine girecektir. Bunların yekûnu sigorta bedeli 500 - 600 bin dolâr olarak Maliye Bakanı tarafından tahmin edildi. Bunun dörtte biri hiç olmazsa memlekette kalacaktır.

Benim arzum ve teklifime göre yapılacak muamelelerde hiçbir güçlük husule gelmeyecektir. Çünkü, tek bir sigorta yapılmış olacak ve montaja kadar işi bir şirket deruhde edecek. Bizim sigorta şirketlerine verirsek, hasar olup ödeme icabettiğinde, reasürans'da toptan hesaplama olur, kendi alacağı ve borçları ile karşılaştırılır ve cenebi şirketlerden alacağı % 60 ı ya alır ya alamaz, diyorlar. Biraz evvel arz ettiğim rafineri

misalinde sigorta şirketleri hepsi bir araya gelip bu işi yapmışlardır ve bu sigorta şirketleri reasürans şeklinde intikal ettirdiklerinin bedelini kolaylıkla tahsil etmişlerdir.

Binaenaleyh, teklifimizde şu sistemin işleme sine mâni olacak hiçbir şey yoktur.

Bununla beraber şu maddenin işlemesine hiçbir mâni yoktur. Bu derece büyük olmamakla beraber memleket için önemli emsal bir hizmeti şirket yapmıştır. Türk sigorta şirketleri bu suretle beynelmilel vasattaki itibarlarını da daha ziyade takviye etmiş bulunmaktadır. Hükümet ve Meclis olarak kendi sanayiimize ve bugün beynelmilel piyasada epeyce itibar görmekte olan Türk Sigorta Sanayiine itimadımızı katarak, maddede de bu şekilde bir hüküm serdetmemiz zannederseniz isabetli olacaktır. Tavriri kabulünü istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sanayi Bakanı.

SANAYİ BAKANI İHSAN SOYAK — Efendim, mâruzatım çok kısa olacak. Bir noktayı arz etmek istiyorum. Bu tesis 234 milyon dolâra mal olacak dediğimiz zaman bunun içerisine sigorta masrafları da giriyor. Hesaplar o şekilde yapılmıştır. 129 milyon dolârın tahsisinde sigorta masrafı da nazarı itibara alınmıştır. Eğer bunu biz Türk sigortalılarına yaptırırsak bu krediden istifademiz az olacaktır. Yani bu şekilde krediyi kısmış olacağız. Bu da 500 bin dolâr tutuyor. Bunu noksan almış olacağız. Bunu neden o zaman düşünmedik denebilir. O zaman da tahsis 128 500 olurdu. Deminki noktayı belirtmekte ısrar edeceğim. Biz şayet bunu Türk sigortalılarına yaptırırsaydık peşin ödemek mecburiyetinde kalacaktık.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Yok. Önergeyi bir kere daha okutuyorum.

(Bedî Feyzioğlu ve Muin Küley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Ek 1 nci maddeyi aynen oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir

Ek madde 2. — Şirketin Ereğli'deki fabrika sahasında kendi faaliyetine tahsis etmek üzere Bayındırlık Bakanlığınca tasdik olunacak projesine uygun surette inşa edeceği liman, bu böl-

gede müesses her hangi bir inhisarla mukayyet olmaksızın hizmet ve nakliyatını yapmaya me- zundur.

BAŞKAN — Söz isteyen? Yok. Maddeyi oy- nuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ek madde 3. — Şirket merkeziyle tesisler arasında sürekli haberleşmeyi sağlamak için şir- kette 3222 sayılı Telsiz Kanununun 7035 sayılı Kanunla değişen 5 nci maddesinin (a) fıkrası- na göre verici telsiz kurma ve kullanma müsa- adesi verilebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Mad- deyî oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Et- miyenler... Kabul edilmiştir.

Bir önerge vardır, okuyoruz.

T. M. Yüksek Başkanlığına

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. nin kuruluşu hakkındaki 28 Şubat 1960 tarihli ve 7462 sayılı Kanunun bâzı hükümlerinin de- ğiştirilmesi ve bu kanuna bâzı yeni hükümler ilâvesi hakkındaki kanun tasarısının Maliye Ko- misyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Ko- misyonca değiştirilmiş metnin 5 nci maddesine aşağıdaki bendin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Ek madde 4. — Ereğli Demir ve Çelik Fab- rikaları T.A.Ş., istihsal hedefleri ve yatırım ka- rarları konularında, her yıl, Hükümetin, Devlet Kalkınma Plânına uygun olarak vereceği tasvibi almakla yükümlüdür.

Enver Ziya Karal	Cemil Sait Barlas
Coşkun Kırca	Ragıp Sarıca
Bahri Savaş	Muin Küley
Doğan Avcıoğlu	Mümtaz Soysal
Abdülkadir Akyüz	Altan Öymen
Ömer Sami Coşar	İlhami Soysal
Bahir Ersoy	İlhan Esen

BAŞKAN — Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Muhterem arkadaşlarım, bu taktirdeki fikir bir esasa taallük ediyor. Onun için huzurunu- zu işgal ediyorum. Evvelâ, böyle bir hüküm konmasa bu şirket umumi istihsal hedefleri ve sahaları hususunda Devletin plânına uymıyacak mıdır? Elbette uyacaktır. 91 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde buna ait geniş hükümler var- dır. Anayasamıza plânlama müessesesi gir- miştir. Devletin plânı Yüksek Meclisin tasvi-

bine sunulacaktır. Bu hükümler, şirketin bu hedeflerin dışındaki faaliyetlerini menedemez mi? Gayet tabî ki, eder. Binaenaleyh memleket- in umumi iktisadiyatı bunun gidişine uygun faaliyet gösterecek hükümler serdine imkân verir. Ben bu şirketin onun dışında faaliyette bulunacağını kabul ediyorum. Türk iktisadiya- tına faydalıdır. Zaten rantabl çalışmasıyla ör- nek olacak, millî gelirimize de hiçbir teşekküle nasibolmayan % 5 gibi bir artış sağlayacaktır. Zaten çok yararlı bir teşekkül haline gelecektir. Plân için de koordine edilmesi hususunda hükümler vardır. Ayrıca bir hüküm getirirsek suítefehhümlere sebebiyet verir. Şirketin te- şekkül maksadı zaten budur. Fakat, ne oluyor şeklinde bir istifham yaratılmasına sebebiyet verebilir. Bence hiçbir faydası yoktur.

Süratle yürütülmesi bakımından taktiri ka- bul etmemenizi rica edeceğim efendim.

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşla- rım; mesele tamamen teknik bir meseleden ibarettir. Muhterem Maliye Bakanı ile aramız- da; şirketin, millî geliri ve refahı artırması hu- susunda çalışacağını ve bu hususta iyiniyet sa- hibi olacağını kabul etmekten ufak bir ihtilâfı- mız yoktur. Mesele bu değildir. İyiniyetli in- sanlar arasında böyle mi yapalım, şöyle mi yapalım şeklinde ihtilâf olabilir. Bu yıl kapa- sitenin ne kadarını kullanalım, ne kadarını kul- lanmayalım? İstihsalimizin ne kadarını stok yapalım? Şu kadarını ihraçedelim mi, etmiye- lim mi? Bu meselelerde o kadar teferruat var- dır ki, iki taraf da en büyük hüsnüniyetle ha- reket ederler, fakat teknik noktalarda fikir ayrılıkları doğabilir.

Esasen bu şirketi plâna uyma mükellefiye- tine tâbi tutmaktan maksat, bu tarz fikir ay- rılıklarını ortadan kaldırmaktır. Bendeniz, bu- nun suítefehhüm yaratabileceğini zannetmiyo- rum. Bunu düşünmek dahi istemiyorum. Biz- zat Başkan Kennedy seçim beyannamesinde, verilecek dış yardımların öncelikle plân yapan memleketlere tahsis edileceğini kendi milletine ve Batı câmiasına ifade etmiş bulunmakta- dır. Binaenaleyh, Plân Dairesi ile sırf teknik bakımından bir ilgi kurulursa Amerikan serma- yesini ülkütmek ve suiniyet gibi meseleler kim- senin aklına gelmez, gelmemelidir. Amerika

Devlet Başkanının arz ettiğim beyanları muvacehesinde teklifimizin, plânın ne demek olduğunu bilmesi gereken bu büyük Amerikan şirketleri tarafından bilâkis-müsbet karşılanacağına kaaniim.

Sayın Maliye Bakanı bir taraftan suitefeh-hümden bahsederken, bir taraftan da 91 sayılı Kanunun ve yeni Anayasanın, teklifimizle muvazi olan hükümlerinden bahsediyor. Eğer teklifimizin kabulüyle bir suitefeh-hüm olacaksa, bu suitefeh-hüm esasen o hükümlerden doğmuş demektir. Böyle bir şey olmadığına göre, teklifimizin kabulü halinde hiçbir suitefeh-hüm doğmayacaktır.

Sonra, Devlet Plânlama Dairesinin kuruluşuna dair olan Kanundaki hükümler bizim teklifimizle getirmek istediğimiz hususu gerçekleştirecek hükümler değildir. Oradaki kalkınma plânları gerçi özel sektörü de kapsıyacaktır. Ama, özel sektörün plâna uygun hareket etmesi nasıl sağlanacaktır? Özel sektör kendi mahiyeti icabı, dolambaçlı yollarla para politikası, kredi politikası, bütçe politikası ile, fizikî müdahalelerden mümkün mertebe kaçınılarak yapılacaktır. Plânlama Dairesince hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca bir kararnameyle tasvibedilen plânlama direktifleri de, özel sektörün plânlanmasını bu şekilde anlamaktadır.

Şimdi, İktisadi Devlet Teşekkülleri hakkında bu Meclisin âzalarına dağıtmak lütfunda buldukları rapordan kırkaç cümle okumama müsaadenizi rica ederim.

«Türkiye İktisadi Devlet Teşebbüsleri hakkındaki rapor» un 33 neü sayfasında aynen şöyle denmektedir: «Stratejik bir durumu bulunan veya faaliyet hacminin büyük ve mahiyetinin imhısarcı olması gibi özel vasıflar arz eden endüstri dalları bu çeşit teşekküllere (yani âmme teşekküllerine) emanet edilmelidir.»

Aynı raporun 35 neü sayfasında, «iyi bir endüstriyel bünyenin teşviki» veya «yabancı yatırımını cazbetme ihtiyacı» gibi sebeplerle, istisnaen, âmme sermayesiyle özel sermayenin birlikte yer alacağı «karma teşebbüs» lerin de teşvik edilebileceği söylenmekte ve «yeni çelik fabrikası» bunun bir misali olarak ileri sürülmektedir. Bu da göstermektedir ki, raporu yazan uzmanlar (ki, aralarında birçok Amerikalı uzman da bulunmaktadır.), bahse konu Şirketteki Devlet sermayesi-

nin behemehal özel şahıslara devredilmesini lüzumlu görmemektedirler.

Yine aynı raporun 27 neü sayfasında «Sevk ve idare mukavelesi usulü yeni çelik fabrikası için de tatbik olunmakta ve yabancı hususi sermaye zaviyesinden daha cazip bir usul olduğu anlaşıl-maktadır.» deniyor. İlk konuşmamda arz etmiş-tim: Yabancı özel sermayenin iştiraki çok hayırlı olmuştur; teknolojik bakımdan ancak, bu başka bir husustur. Halbuki, «Sevk ve İdare Mukavelesi» usulü bahse konu Şirkette netice itibarıyla uygulanmıyor; Şirketin mülkiyeti tamamen özel sermayeye ve idaresi de fiilen yabancı sermayeye geçiriliyor. Rapor da bu mülâhazaların ileri sürülmesinin sebebi, Sayın Maliye Bakanının belirttiği gibi stratejik bir hüviyeti haiz ve mutat olarak âmme sektörünün faaliyet sahasına giren bir teşebbüsün nevi şahsına munhasır mahiyeti dolayısıyla Devlet plânlaması ile birtakım rabitaları olmasındaki teknik zarurettir. Ayrıca, muafiyetlerin genişliği ölçüsünde bunu nazarı itibara almak gerekir.

Şimdi; korkulacak hiçbir şey yoktur. Esasen, Türkiye'nin plânla kalkınacağını herkes kabul etmiştir. Karşılıklı olarak, şirketin idarecileri ile Plânlama Dairesinin aynı yolda olacakları evvel-den bilinirse, bence suitefeh-hüm değil, bilâkis emniyet doğar. Ben bu teşebbüse karşı eğer Devletin iktisadi politikasına karşı direnirse hammaddesini kesmek, döviz transferini durdurmak gibi şedit muameleler tatbik etmenin aleyhindeyim. İlerde bu kabül şedit muamele ve tedbirlerin tatbikini önlemek içindir ki, bu teklifi yapıyoruz. Benim anlayışıma göre Bakanlar Kurulunun kabul ettiği plânlama direktifleri de, bu kabül şedit tedbirlere baş vurulmasını esas itibarıyla reddeden bir ruh içinde kaleme alınmıştır.

Bu itibarla, teklifimizin, mevzuumuzla ilgili bütün mülâhazaları karşılayan ve bağdaştıran bir teklif olarak kabulünü son olarak bir defa daha, kendi adıma ve önergemize imza koyan mümtaz âzalar adıma istirham ediyorum.

BAŞKAN — Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI KEMAL KURDAŞ — Muhterem arkadaşlar, her vesile ile sayıyorum aynı mihver etrafında dönmekteyiz. Ben kıymetli vaktinizi israf etmek istemem. Esas kanunun tadili vesilesiyle kafalarda niğin şüphe uyan-

dıracağız? Kısaca arz edeceğim. Evet şimdi bir kanun var, Devlet plânlaması kurulması hakkında kanun. İkinci maddenin son fıkrası özel sektörün hedef ve gayelerine uygun olarak teşvik ve tanzim vazifesini Devlet Plânlamasına vermektedir. Bu hükümler müvacehesinde bir sual akla gelecektir, hususi bir hüküm konursa, her kesin kafasında aynı sual belirecektir. Buna geliyorum. Ben zaten yüksek hızunuzda cereyan eden bu sualin sorulmasının kaçınılmaz bir hal aldığını biliyorum.

Ne temin edilecek, ne faydası olacaktır, böyle bir hükmü getirmekle? Evvelâ ne veriyor? Böylece iş birliği yapılacak. Zaten şirketin kuruluş gayesinin içine giriyor. 7 sene bu şirket Devlet hissesinde çok büyük bir yer işgal edecektir, kanaatindeyim. Bir kere kendileri 5 - 6 seneden evvel senetlerin devredilmesini istememektedirler. Demektir ki, bu 7 sene sonra mevzuubahsolacaktır. Niçin? Çünkü Devletin umumi plân hedeflerine uygun olarak iş birliği yapmayacaktır? Zaten gayesi iş birliği yapmaktır. Bir hükmü koyuyoruz, uzun münakaşalardan sonra kabul edilen bir hüküm.. Bu münakaşaların ışığı altında kabul ve tanzim edilmiş bir hükümdür. Bu getirilecek olan hüküm, kafalarda bir istifam yaratılabilir. Buna ne lüzum vardır?

Mevzua avdet etmek istiyorum. Bütün bu sözlerin mânası şudur : Türkiye'de İktisadi Devlet Teşekküllerini bu milletin iktisadi kalkınmasına yardım eder bir hale nasıl getirebiliriz? Binaenaleyh, bütün sözlerin felsefesi şu veya bu şekilde değil, bu fikirde mündemiğdir. Türkiye'nin ana dâvalarından birisi budur.

Ben bu mevzuda fikirlerinin tebellür ettiğine ve meselenin tavazzuh ettiğine kaaniim. Ve takdirle getirilmek istenen hükmün hiçbir fayda getirmeyeceğine kaaniim. Bunun için teklifin iltifat görmeyip kabul edilmemesi uygun olacaktır efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Önergeyi bir kere daha okuyoruz efendim :

(Enver Ziya Karal, Coşkun Kırcı ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir önerge daha var, onu da okuyoruz.

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. tarafından uygulanacak olan personel ücretleri sisteminin Türkiye'deki genel ücret sistemiyle ahenkli kılınabilmesi için, Karma Komisyon raporu ile 5 nci maddede teklif olunan ek maddelere aşağıdaki maddenin de ilâve edilmesini teklif ederiz :

Ek madde 4. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. tarafından uygulanacak personel ücretleri sistemi Devlet Personel Dairesinin mütalâası alınarak tesbit edilir.

Bahri Savaş	Enver Ziya Karal
Coşkun Kırcı	Doğan Avcıoğlu
İlhami Soysal	Altan Öymen
Muammer Aksoy	Selâmi Savaş
Mümtaz Soysal	

BAŞKAN — Söz isteyen yok. Komisyon önergeye katılmıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Madde 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Madde 7. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Tasarımın tümü üzerinde söz isteyen? Yok. Tasarıyı açık oyunuzda sunuyorum.

Gündemin ikinci görüşmeleri yapılacak maddelerinden birinci bendini okutuyorum.

2. — *Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendisler için verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/93) (1)*

(1) 52 S. Sayılı basmayazı tasarının birinci görüşülmesinin yapıldığı 85 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

BAŞKAN — Birinci maddeyi okutuyorum.

Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendislere verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

Madde 1. — Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendislere verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir :

«Ek madde — Bu kanunun yayımı tarihinde orduda vazifeli subay kimyagerler de hizmet senelerine göre subay yüksek mühendis ve subay mühendisler gibi 4335 sayılı Kanun hükümlerinden istifade ederler.»

BAŞKAN — 1 nci madde hakkında tadil teklifi yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bu kanun yayımı tarihini takibeden ay başında yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 2 nci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Bu kanun hükümlerini Millî Savunma ve Maliye Bakanları yürütür.

BAŞKAN — 3 ncü maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde söz isteyen yok. Tasarının tümünü oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/90) (1)*

BAŞKAN — İkinci görüşmesidir. Maddelere geçiyoruz.

Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarısı

Madde 1. — Millî Mücadele harekâtına iştirakle emsallerine nispetle fevkalâde hizmeti

(1) Birinci görüşülmesi 85 nci Birleşim tutanağındadır.

sebk eden Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a hayatta bulunduğu müddetçe vatani hizmet tertibinden 500 lira maaş tahsis edilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında tadil teklifi yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bu kanun yayımını takibeden ay başından itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde söz isteyen var mı?... Yok. Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tasarı Meclisimizce kabul olunmuştur.

EMİN SOYSAL — Akçalı işlerdendir. Açık oya konulması lâzımdır.

BAŞKAN — Bütçede tahsisatı olan hususat öteden beri açık oya konulmamaktadır. Bu sebeple işari oyla halledilmiştir.

4. — *Cemâl Fındık'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/108) (1)*

BAŞKAN — Maliye Bakanı arkadaşımız buradadırlar. Tasarının tümü üzerinde söz isteyen arkadaş var mı? Maddelere geçilmesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Açık oya sunulan tasarı hakkında oylarını kullanmayan arkadaşlar lütfen oylarını kullanınlar.

1 nci maddeyi okutuyorum.

Cemâl Fındık'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun tasarısı

Madde 1. — Birinci Büyük Harb ve Millî Mücadeleye iştirak ederçk emsallerine nispetle fevkalâde hizmeti sebk eden ve yararlık gösteren Aluera kazası Hanzar köyünde mukim Miktatogullarından Mehmetoğlu 1312 doğumlu Cemâl

(1) Birinci görüşülmesi 85 nci Birleşim tutanağındadır.

Fındık'a hayatta bulunduğu müddetçe vatani hizmet tertibinden 500 lira maaş tahsis edilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bu kanun yayımını takibeden ay başından itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Bu kanunun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Tasarının birinci görüşülmesi bitmiştir.

5. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/167) (1)

BAŞKAN — Kanunun tümü üzerinde söz isteyen?... Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım, geçen gün bu kanun tasarısının gündeme alınması öncelikle ve ivedilikle konuşulması için verilen önerge münasebetiyle huzurunuzda çıkmıştım. O gün de işaret etmiştim, askerlik çağına gelen, son yoklamaları yapılmış sağlık durumları müsaidolan ve jandarma sınıfına tefrik edilecek gençlerden her yıl üçyüzünün kendi arzusu alınmaksızın emniyet kadrolarına tefriklerini bu tasarı derpiş etmektedir. O gün sırf bu rıza almamak noktasından hareket ederek aynen siz muhterem arkadaşlarıma şöyle hitabettim : «Şimdi bu haliyle soruyorum, babasınız, oğullarınızın rızaları alınmadan hakikatte çok şerefli çileler çekmiş ve çekmekte bulunan, fakat son on yıl içerisinde ağır zedelenmelere mâruz kalan emniyet teşkilâtımıza üniformalı polis olarak alınmasını ister misiniz?»

Bu soruyu yine aynı samimiyetle soruyorum. Bu defa cevabını vererek. Çünkü arkadaşlarımızın hemen hepsi gayet büyük bir samimiyetle «hayır» demişlerdir; bu mesleki kötiledikleri için değil, bu meslekin şerefli, cefakâr mensuplarını küçümsemiş olmak için değil, katiyen değil! Bendeniz de, hayır diyen siz muhterem arkadaşlarımız da bu meslekin ve mensuplarının şeref ve haysiyetine inanıyoruz. Hattâ bu meslek mensuplarının pek çoğunun şu on yıl içinde ve kahramanlıklar göstererek muhalefete reva görülen zulümleri paylaştıklarını bilmekte ve onlara şükran duymaktayız. Ancak bu meslekin son on yıl içinde temelinden yaralandığı da bir vâkıdır.

Bu meslekin mensupları arasında bir kısmı partizan idarenin hastalığına yakalanmışlardır ve derhal tedaviye ihtiyaçları vardır. Onlar tedavi edildiği ve meslek lâıyk olduğu şeref seviyesine çıkarıldığı takdirde hepimiz çocuklarımızı bu ocağa seve seve göndeririz. Evvelki konuşmam gazetelere yanlış aksettirilmiştir. Beni bu meslek mensuplarını küçük görüyormuşum gibi bir yolda göstermek istemişlerdir. Onun içindir ki, bu hususta tekrar konuşmak lüzumunu hissettim. Arkadaşlar bugün huzurunuzda bu kanunun çıkması için konuşuyorum. Evvelki konuşmamda temar olarak rıza halinin teminini esas olarak ele aldım. Lise tahsili yapmamış olan çocuklarımızın bu mesleke arzu etmeden tefriklerinin mesleke de zarar getireceğini ifade ettim.

Bir güdük şahsiyet psikolojisi içerisinde muztarip ve biraz da topluma küskün olan bir gençler arzusu olmadan emniyet meslekine alınırlarsa ne olur? Şu olur. Bu gençlerin rahatsızlıklarına meslekin rahatsızlıkları da ilâve edilmiş olur. Liseden ileri gidememenin ruhi buhranı meslekten gelen buhran, karakol buhranı. Evet, bu gençler bu buhranlardan başka bir de karakol buhranı ile karşı karşıya kalacaklardır. Bugün bizim memleketimizin buhran ünitelerinden biri de karakollardır arkadaşlarım.

Jandarma karakolları, polis karakollarıdır. Bu karakollarda vatandaşlarımız âdil değil, çoğu zaman adaletin tamamen zıddı muamelelere mâruz kalmaktadır. Bu karakollarda vatandaşlarımız bugünkü Anayasamızın yasak ettiği işken celere mâruz kalmaktadır. Bu karakollarda vatandaşlarımıza sadece sanık oldukları zaman değil, tanık oldukları zaman dahi çeşitli gayriin-

(1) 61 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

sani muameleler reva görülmektedir. Şahit olarak giden vatandaşlarımız bile karakollarda ağır şekilde dövülüyor. Bunlar birer vâkiadır.

Son bir sene içinde karakollarımızda vatandaşın dövülmesi; tanık, sanık, kadın erkek ayırmaksızın ağır işkencelere mâruz bırakılması Şarkta ve Garpta maalesef olağan umur haline gelmiştir. Bu, kırmızı oyların sebeplerinden birini de göstermektedir. Evet arkadaşlar, bu memleketin geniş polis ve jandarma kadrosuna ihtiyacı vardır. Huzur ve sükûnün, iç asayişin muhtel olması vâkiası bugün memleketimizde vâkiaların en mühimmini teşkil ediyor. Hepiniz dolaştınız : Harmanlar, evler, bağlar yakılıyor ve vatandaş yakılan veya yıkılan emvali için gidip zâbitaya şikâyet ederse mütecasirler müştekinin bu cesaretini yanmamış malını da yakmak suretiyle ödetiyorlar. Bu yüzden artık hiçbir vatandaş gördüğü zararı idareye söyleyemiyor. Benim bu sözlerimi hakikat kabul etmeyen içimizde acaba kaç arkadaş vardır? Bu kanun tasarısı vesilesiyle memleketin bu çok mühim derdine parmak basmak ihtiyacımı duydum, hepinizden affımı istirham ederim.

Şimdi asıl meseleye geliyorum : Ben bugün bu tasarının huzurunuzda kabule mazhar olmasını rica etmekteyim. Dün Dahiliye Vekili arkadaşım ile tesadüfen yaptığım bir sohbet konuşmasında bir tek kelimenin unutulduğunu, hakikaten tasarıda mevcut iken matbua hatası olarak unutulduğunu veya komisyonlarda bu kelimenin çıkarıldığını söylediler. Bu kelime «izin» veya «rıza» kelimesidir. Yani jandarmaya ayrılacak gençlere sorulacak; polis olmak istiyor musun? Eğer polis olacağım derlerse, bunlardan 300 kişi tefrik edilerek, bu tasarı gereğince polis kadrolarına alınıp, askerlik hizmetlerini polis urbası içinde yapacaklardır. Şu hale göre benim de istediğim bu olduğu için, artık sözüm yok. Çünkü bu memlekette birçok lise mezunu gençlerin bu suretle bir meslek sahibi de olabileceklerini ve pek çoğunun polis olmak için birbirini geriye itmek isteyeceğini biliyorum.

Her halde Dahiliye Vekili arkadaşımın şimdi bu kanun tasarısında bir değişiklik yapılmasını isteyeceğini ve rıza almayı getireceğini sanıyorum. Bu değişiklik ile tasarı mâkul hukuk hüviyetini de almış olacaktır.

Bendeniz kanun tasarısının lehinde bulun-

maktayım ve Yüksek Heyetinizin tasvibine mazhar olmasını temenni etmekteyim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Açık oya sunulan tasarı hakkında oyunu kullanmıyan var mı? Oy toplama muamelesi bitmiştir.

Oktay Ekşi.

OKTAY EKŞİ — Temsilciler Meclisinin değerli üyeleri; tasarının aleyhinde düşüncelerimi arz etmek üzere huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum. Tasarının gerekçesinde «polis ordunun üniforma değiştirmiş parçasıdır» denilmektedir. Tasarıyı okuyanın karşısına ilk çıkan bu cümledir. Bendenizin bildiğime göre polis ordunun üniforma değiştirmiş bir parçası değildir. Çünkü görevleri ve vazifeleri tamamen değişiktir. Polis; iç güvenliği sağlamak şartıyla organize edilmiş bir teşkilâttır. Rejimi korumak görevidir, vatandaşın hukuk güvenliği içinde yaşamasını temin etmek görevidir. Bu mâruza-tımdan sonra bu arz ettiğim görevden kaçta kaçını yaptığımı tafsile lüzum görmüyorum. Ordunun asıl görevi ise, yurdun dış güvenliği konusunda rejimin temel unsurunu teşkil etmektedir. İstiklâl mefhumunun temeli de orduda toplanıyor.

Polislik hizmeti ihtiyar edilebilecek bir hizmettir. Askerlik ise genel ve vatan hizmeti vasfını taşıyan şerefli bir hizmettir. Bütün arz ettiğim bu hususlardan sonra benim vardığım sonuç polisin ordunun üniforma değiştirmiş bir parçası olmadığıdır. Kara ordusu, deniz ordusu ve hava ordusunun değişik üniforma giyen bir sınıfı gibi telâkki edilmesine imkân yoktur.

Tasarının gerekçesinde topyekûn harbin geri hizmetlerinde vukubulacak ihtiyaçlar sebebiyle gençlerin polis kadrolarına alınması fikri telkin edilebilmektedir. Bendeniz topyekûn harbin geri hizmetlerinin, dünyanın hangi memleketinde böyle askere gidecek diye silâh altına alınmış ve sonra polis haline getirilmiş gençler tarafından yapıldığını biliyorum. Bendeniz bu teklifi yapan Hükümetin ve bunu kabul eden komisyon sözcülerinin bu hususu açıklamasını billhassa rica ediyorum.

Tasarıda polis teşkilâtını kalifiye bir hale getirmek maksadı, aynı şekilde gerekçe olarak ileri sürülmektedir. Altı aylık askerî eğitimden sonra her hangi bir genç nasıl kalifiye bir polis sayılacaktır? Bendeniz polisliği birçok incelikleri olan bir meslek telâkki etmekteyim. Bir

gencin sadece lise diploması elde etmiş olması tek er, ilk er eğitiminden geçmiş olması o gencin kalite itibarıyla, iyi polis olması için ilk adım teşkil etmez. Yoksa bu şekilde yani gerekeceyi benimsiyen zihniyet kabul edilirse, polis kadrolarını işgal eden değerli insanların, hattâ kitap, kanun karıştırmadan görvelerini yapabilecekleri sonucuna varılmaz mütalâasındayım. Bu sebeple polis teşkilâtının, bizzat başında bulunanlar tarafından daha ciddiyetle ele alınması gerektiğini ileri sürmekteyim. Bütün bu arz ettiklerimiz göstermektedir ki, tasarı bizzat sevk maksadına aykırı bir gerekçe ile huzuruza getirilmiş bulunmaktadır.

Bu vesile ile bir başka noktaya daha temas etmek istiyorum. Cephe gerisi ihtiyaçlarını tatmin için her sene 300 kişinin polis kadrolarına alınması fikri, ardından şu sualleri davet etmektedir : Acaba cephenin ön hatlarında çarpışacak olan lise mezunu gençlerin doldurması gereken kadrolar tamamen dolmuş mudur? Memleketin, cephenin ön hatlarındaki kadro ihtiyaçları tatmin edilmiş midir? Yoksa ihtiyaçlar giderilmediği halde kadrolara polis görevlileri mi tâyin ediliyor? Bu noktanın Hükümet tarafından bilhassa tadviz edilmesini istirham etmekteyim.

Ayrıca dikkat buyurulacak olursa, bu tasarıda Millî Savunma Bakanının imzası mevcut değildir. Millî Savunmada hazırlanan bir kanun tasarısında Millî Savunma Bakanının imzasının bulunmaması ve bu şekilde Yüksek Heyetinize arz edilmesi, üzerinde önemle durulmaya değer bir nokta teşkil etmektedir.

İkincisi, bu tasarı altı aylık eğitimden sonra gençleri polis haline sokmaktadır. Yani gençler altı aylık askerlik eğitimi yaptıktan sonra emniyet kadrolarına alınacak, şu kadar sene de poliste hizmet ettirildikten sonra terhis edilecektir. Eğer bu memlekette lise mezunu bir gencin 6 aylık bir eğitimden sonra askerlikten başka kadrolarda çalıştırılması mümkün oluyorsa, zannedirim, sadece 6 aylık bir eğitimin Türkiye'de askerlikle ilgili bilecümle bilgileri edinmeye yeteceği kabul edilmiş oluyor. Halbuki bendeniz, 6 aylık eğitimin askerlik mesleği için kâfi olmadığı kanaatindeyim. Hükümetin değerli mensuplarının bu bakımdan bilgi vermelerini rica ederim. Kendilerine müteşekkîr kalacağımı arz ederim.

Son olarak tasarı metnine dair bir hususu

arz edeyim : Bir genç asker olacak, 6 ay eğitimden geçirildikten sonra polis kadrolarına gönderilecektir. Eğer o genç âmirlerinin tesbit edeceği uygunsuz hareketler dolayısıyla kötü sicil almışsa cezalandırılarak er kadrosuna nakledilecek, jandarma eri olarak istihdam edilecektir. Bu fikrin sonucu şudur : Uygunsuz bir polis, uygun bir jandarma eri olabilir. Bendeniz bunu sureti katiyede reddetmekteyim. Eğer uygunsuz bir polis eri varsa, cezalandırılmalıdır. Bizim çıkarığımız kanunlar, böyle bir mâna taşımamalıdır. Bu noktadan da tasarı sakat olduğunu arz etmek isterim. Bütün bunların yanında önemli husus, emniyet teşkilâtının üç bin kişilik boş kadrolarını doldurmak konusunda, tedbir alınmasıdır.

Meseleyi şu şekilde ele alması şartıyla İçişleri Bakanına teşekkürlerimi arz ederim.

Son olarak emniyet teşkilâtında görev almanın, tasarıdan düşürüldüğü kadar basit bir hizmet olmadığı kanaatinde bulunduğumu tekrar arz eder, teşekkürlerimi takdim ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Açık oy neticesini arz ediyorum : Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı yeni hükümler ilâvesi hakkındaki kanun tasarısına oy verenlerin sayısı 146 dir. 126 kabul, 15 ret, 5 çekinse, tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir.

Sayın Şahap Kitapçı.

ŞAHAP KİTAPÇI — Çok muhterem arkadaşlarım, lise mezunlarının yedek subaylık hakkı kaldırıldıktan sonra, liseyi bitirmiş ve askerlik yapmak üzere hazır bulunan bu genç kütleyi bundan sonra şu veya bu vekâletin ihtiyaçlarında kullanılmak üzere istifadeye hazır bir kütle olarak mütalâa etmek lâzımdır.

Millî Eğitim hizmetindeki çalışmalara can gönülden iştirak etmişim. Çünkü, onun millî eğitim seferberliği olduğunu kabul ederek gençlerin kütle halinde millî eğitim hizmetlerinde çalışmaları çok faydalı olmuştur. Yapılan tatbikat da müspet netice vermiştir. Fakat polislik gibi farklı bir ihtisas istiyen bir mesleke, vatan-daşla Devlet arasındaki münasebetlerin ilk kademesi olan bir ihtisas meslekine, askerlik vazifesini yapmadan gelmiş bir sınıfın alınması ve

bu işlerin muvakkat kadro tarafından ifa edilmesinin istenmesi bence âme hizmetlerinin aksamasından başka bir netice tevliyetmiyecektir.

Bu nevi tecrübeler bu memlekette başka sahalarda da yapılagelmiştir. Bir zamanlar ormanların muhafazası askerler tarafından yapılmakta idi. Fakat istenilen netice alınamadı. Esbabı mucibesinde muvakkatlık bulunduğunu hepimiz biliyorsunuz. Polislik bir ihtisas işidir. Muvakkaten vatani hizmet vazifesini yapmaya gelen yani bu memleketin müdafaasında mevcut hizmeti kabul aşkı ile gelen, doğduğu gündən beri bu memleket ordusunun bir eri olarak - müsaitse, subayı olarak - yapacakları bu hizmetten alıkoymaya bizim hakkımız olmamalıdır. Bu madde metni bu şekilde ele alınmasına rağmen isteklilerin ihtiyari bırakılmış olması dahi bu neticeyi tevliyetmiştir. Bunlar, muvakkat kadrolarla doldurulacak hizmetler değildir. Yedek subaylardan bir kısmı kaymakam, jandarma kumandanı olarak istihdam edilecek ve bu suretle kadroları doldurulacaktır. Kaymakamlık, polis ve jandarmalık daimî hizmetlerdir. Bu hizmetlere istiyerek girilir, kademe kademe bu meslekte yükselir. Yoksa hepimizin yapmaya mecbur olduğu bir hizmeti, gençlik havası içinde bu memleket zâbitasına lâyük elemanlarla doldurmanın kolay olacağına kaani değilim. Asıl meselenin özüne eğilmek lâzımdır. Hakikaten lise mezunlarını polislik hizmetine çağırduğumuz zaman gelmiyorlarsa veya kaymakamlık, hâkimlik gibi memleket hizmetine gençler yetiştiren fakülte mezunları vazife başına gelmeyip münhaller kapatılmıyorsa, bunun sebeplerini başka açıdan aramak lâzımdır. Münhallerin doldurulması muvakkat tedbirlerle olmaz. Sonra karşımıza polis olarak çıkıp vazife görececek arkadaşlarımız 18 - 19 yaşında tecrübesiz gençler olacaktır.

Arz ettiğim gibi bizim bildiğimiz bir meslekte kademe kademe yükselir. Ama bu, son zamanlarda, bilhassa 10 yıldan beri terk edilmiştir. Bir misal olarak Hâkimliği alalım: Fakülteden mezun olacak. Hâkimlik sitaı yapılacak, namzetliğin arkasından hâkim muavinliğini iktisabedecek, sonra müstakil hâkim olacak. Meslekte kademe kademe yükselip muvafakiyeti derecesinde çalışmasının semeresi olarak ağır ceza reisliğine ve Temyiz âzalığına kadar yükselecektir. Bu bir ihtisas ve tecrübe

meselesidir. İdarede de böyledir. Bir mülkiye mezunu mektepten mezun olduktan sonra muhtelif kademelerde ihtisas yapacak, mektupeu olacak, vali muavinliği yapacak. Bu silsile ve ihtisasa riayet olunmadığı içindir ki, son zamanlarda bu mesleklerde dahi kadrolar münhal kalmaya mahkûm olmaktadır. Bu hal ortada mevcutken bugün bunlardan polis olarak istifade edelim dersek yarın bir başka bakanlık çıkışın maden ocaklarında şu kadar çalışırlarsa askerlikleri şöyle olur, böyle olur desin. Bu doğru bir iş değildir. Yüksek tahsil görmüş bir gence er olarak hizmetini ifa edeceksin, artık yedek subaya ihtiyaç yoktur dendiği zaman biz bunu alkışlarla kabul ederiz. Asıl öyle bir mesleki bir tarafa bırakıp biz ona polislik hizmeti verdiğimiz zaman hem meslek aksar, hem de gençlerimizden askerlik vazifesini ifa ederken istenilen neticeyi alamayız. Gençlerimizi memleket müdafaası hizmetinden alıkoymuş olmanın üzüntüsü içinde bırakırız.

Sonra arkadaşlar, bu evvelâ istek üzerine olacaktır, şeklinde bir kayıt olsa dahi ben bunu tām mânasiyle hakkı hıyarını kullanmayı sağlıyan bir saha olarak görmüyorum. Evvelâ bu gençler, daha doğrusu bu genç kütle jandarma sınıfına ayrılacak, jandarma sınıfına ayrıldıktan sonra karakollarda ömür geçirecekler veya polis merkezlerinde hizmet göreceklerdir. Haddi zatında rıza kaydı konsa bile, alınmış olan tedbirler sebebiyle durum tuhaf bir mânzara arz edecektir.

Bu sebeple bilhassa Oktay Ekşi arkadaşının beyan ettiği hususlara aynen iştirak ederken, yeni ihdas olunan bu müessesenin kurulmasını talebeden bu kabil hükümlerin Kurucu Meclisten çıkacağını tahmin etmemekteyim. Bu itibarla gençlerimizi er olarak Millî Müdafaası hizmetinde çalıştıralım. Büyük bir ihtisas isteyen bir mesleke böyle genç ve tecrübesiz insanları götürmiyelim ve nihayet polislik meslekine de yazık etmiyelim. Bu sebeplerle Meclisçe de kanunun reddedileceğine inanıyorum. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Konuşacak arkadaşlarımız mevcuttur. Fakat yeter sayı kalmamıştır.

20 Temmuz 1961 Perşembe günü, saat 10,00 da toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,15

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanunun bâzi hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzi yeni hükümler ilâvesi hakkındaki Kanuna verilen oyların sonucu

(Temsilciler Meclisince Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 267
Oy verenler : 146
Kabul edenler : 126
Reddedenler : 15
Çekinseler : 5
Oya katılmayanlar : 121
Açık üyelikler : 0

[Kabul edenler]

— A —
Lûtfi Akadlı
Atalay Akan
Ali Rıza Akbıyıkoglu
Mebrure Aksoley
Nurettin Akyurt
Sadık Aldoğan
Osman Alişiroğlu
Fehmi Alpaslan
Abdurrahman Altuğ
Babür Ardahan
Vedat Arıkan
Ferhan Arkan
Âmil Artus
Şevket Asbuzoğlu
Hüseyin Ataman
Ahmet Atılğan
Raif Aybar
Ahmet Cevdet Aydın
Şevki Aysan

— B —
Zeki Baltacıoğlu
Kâmil Başaran
Adnan Başer
Mehmet Raşit Beşerler
Necip Bilge
Süleyman Bilgen
Ahmet Bilgin
Hikmet Bınark
Etem Boransü

— C —
Alev Coşkun

— Ç —
Esat Çağa

Nazif Çağatay
İsmail Selçuk Çalkır-
oğlu
Rifat Çini

— D —
Nef'i Demirlioğlu
Vedat Dieleli
Mustafa Dinekli
Avni Doğan
Necati Duman

— E —
Yusuf Adil Egeli
Şerafettin Yaşar Egin
Lûtfi Engin
Sait Erdinç
Ali Erel
Zihni Erençin
Feridun Ergin
Sait Naci Ergin
Nedim Ergüven
Halil Sezai Erkut
Hamza Eroğlu
Aduan Ertanık
Kenan Esengin

— F —
Yavuz Feyzioğlu

— G —
Kemal Zeki Gençosman
Ali İhsan Göğüş
Rauf Gökçen
Mehmet Göker
Rıza Gökusu
Turgut Göle
Ferda Güley

Rahmi Günay
Abdurrahman Nafiz
Gürman
Muhittin Gürün
Ferruh Güven

— H —
Şevket Raşit Hatiboğlu
Mehmet Salim Hazer-
dağlı

— I —
Rıza Işıtan

— İ —
Şefik İnan

— K —
Hemmine Kalüstyan
Bedri Karafakıoğlu
Yekta Karamustafaoğlu
Şahap Kitapeç
Enver Kök
Feyyaz Köksal
Ahmet Köseoğlu
Mehmet Ali Kumbasar
Zeki Kumrulu
Kemal Kurdaş
Sahir Kurutluoğlu

— L —
Kaludi Laskaris

— M —
Ferid Melen
Ziya Müezzinoğlu

— N —
Fazıl Nalbantoğlu

— O —
Abdülkadir Okyay

Arif Hikmet Onat
Hüseyin Onur
Kâzım Orbay
Hamdi Orhon

— Ö —
İhsan Ögat
Halim Önalp
Mehmet Özbay
İlhan Özdil
Fakih Özfakih
Mazhar Özkol
Halil Özmen

— P —
Fikret Pamir
Vefik Pirinçcioğlu

— S —
İlhami Sancar
Kemal Satır
Hulûsi Seleğ
Celâl Sait Siren
İhsan Soyak
Dünder Soyer
Emin Soysal
Enver Sökmen
Celâl Sungur

— Ş —
Ahmet Şener

— T —
Salâhattin Tandal
Reşat Tardu
Derviş Sami Taşman
Zeki Tekiner

Sadettin Tokbey
Âdil Toközlü
Vecihi Tönük
Bedrettin Tuncel
Salih Türkmen

Kemal Türkoğlu
Ekrem Tüzemen
— U —
Hüseyin Ulusoy
İsmail Ulutaş

— Y —
Fehmi Yavuz
Nüvit Yetkin
Cemal Yıldırım

Asım Yılmaz
Danış Yurdakul
— Z —
Galip Kenan Zaimoğlu
Nâsir Zeytinoğlu

[Reddedenler]

— C —
Ömer Sami Coşar
— D —
Suphi Doğan
— E —
Oktay Ekşi

İlhan Esen
— F —
Bedî Feyzioğlu
— K —
Coşkun Kırea
Mün Küley

— Ö —
Altan Öymen
— S —
Ragıp Sarıca
Selâmi Savaş
Bahri Savaş

İlhami Soysal
Mümtaz Soysal
— Ü —
Feridun Üstün
— Y —
Cemal Yavuz

[Çekinseler]

— A —
Münir Aktepe
Doğan Avcıoğlu

— B —
Remziye Batırbaygil

— K —
Enver Ziya Karal
Orhan Köprülü

[Oya katılmayanlar]

— A —
Şevket Adalan
Ahmet Akar
Necmi Akçasu
Burhan Akdağ
İsmail Rüştü Aksal (İ.)
Muammer Aksoy
Halil Akyavaş
Abdülkerim Akyüz
Muzaffer Alankuş
Ekrem Alican (İ.)
Mehmet Altınsoy
Nurettin Ardiçoğlu
Tahsin Argun
Fuat Arna
Fethi Aşkın (B.)
Sırrı Atalay
— B —
Cihad Baban (B.)
Şeref Baksık
Cemil Sait Barlas
Avni Başman
Suphi Batur
Kemalî Bayazıt (İ.)
Mehmet Baydur (B.)
Rauf Bayındır
Bekir Sıtkı Baykal

Suphi Baykam
Hızır Oğuz Bekata
Fahri Belen
Nihat Reşat Belger
Hakkı Kâmil Beşe
Lûtfi Biran
Arslan Bora
Osman Bölükbaşı
Ratıp Tahir Burak
— C —
Hızır Cengiz
— Ç —
Böhçet Kemal Çağlar
Fethi Çelikbaş
Bahri Çolakoğlu
Mahmut Tekin Çullu
— D —
Hazım Dağlı
Ahmet Demiray
Erol Dilek
Vahap Dizdaroğlu
Cevat Dursunoğlu
— E —
Bülent Ecevit (İ.)
Şükufe Ekitler
Fethi Elgün

İmadettin Elmas
Abdullah Ercan
Sadi Erdem
Alaettin Ergönenc
Bahir Ersoy
Cemal Reşit Eyüboğlu
— F —
Turhan Feyzioğlu
Fehim Fırat
— G —
Cevdet Geboloğlu
Vasfi Gerger
Abdülkadir Göğüş
Mukbil Gökdoğan (B.)
Kasım Gülek
Şemsettin Günaltay
Turan Güneş
Ferit Celâl Güven
— H —
Mehmet Hazer
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
— İ —
İsmail İnan
M. Rauf İnan
İsmet İnönü
Abdullah İpsiroğlu

— K —
İhsan Kabadayı
Kadircan Kafıl (İ.)
Münci Kapani
Ömer Karahasan
Ahmet Karamüftüoğlu
F. Lûtfi Karaosmanoğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu
Mustafa Kepir
Nuri Kınık
Enver Kırker
Tevfik Kâmil Koperler
Alp Kuran
Hikmet Kümbetlioğlu
— M —
Orhan Meriçli (B.)
Hayri Mumcuoğlu (B.)
— O —
Ahmet Oğuz
Zekâi O'Kan
İbrahim Saffet Omay
Hüseyin Otan
— Ö —
Atıf Ödül
Feridun Şakir Öğüncü

Rüştü Özal (B.)
Şinasi Özdenoğlu
Orhan Öztrak
Seyfi Öztürk

— P —

Emin Paksüt
Mahir Pamukcu (İ.)
Hayrettin Şakir Perk

— S —

Âdil Sağıroğlu

Necip San
Nihat Sargınalp
Selim Sarper (B.)
İbrahim Senil
Ethem Serim
Mustafa Sirmen
— Ş —
Mehmet Şengün
Mehmet Şişman
— T —
Ahmet Tahtakılıç (B.)

Cahit Talas (B.)
Yusuf Kemal Tengir-
şenk
Hasan Tez
Abdülhadi Toplu (İ.)
Osman Tosun (B.)
Vahit Turhan
— Ü —
Ragıp Üner (B.)
— V —
Âdil Vardarlı

Hıfzı Veldet Velidede-
oğlu
— Y —
Bahri Yazır
Abdülhak Kemal Yörük
Avni Yurdabayrak
Yusuf Ziya Yücebilgin
— Z —
Cahit Zamangil (İ.)

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 61

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/167)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1529/2076

1 . 7 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 29 . 6 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve
Başbakan
Org.
Cemal Gürsel

GEREKÇE

Polis, ordunun üniforma değiştirmiş parçasıdır. Asrımızın harp karakterinin topyekûn bir mahiyet arz ettiği ve dışa karşı egemenlik ile yurt bütünlüğünün korunmasında polisinde ordunun yanında aynı derecede görevli bulunduğu bir gerçektir.

Toptyekûn bir harbde harbin başlamasından sonra meydana gelecek cephe faaliyetlerinin en mühim kısmını cephe gerisi faaliyetleri teşkil edecektir. Bu çok mühim meselede baş rolü, ordunun bir cüzü olan zabıta kuvvetleri oynayacaktır. Bundan ayrı olarak bir memlekette Devlet varlığının bütün unsurları ile âmme yararına faaliyet göstermesi, vatandaşın tam bir güven içinde bulunarak yaşaması, yine zabıta kuvvetlerinin nitelik ve niceliklerine bağlıdır.

Yukarda mârüz sebeplerle ki, ilişikteki kanun tasarıları hazırlanmıştır.

Tasarıların tetkiki neticesi daha açık şekilde görüleceği üzere, her sene belli zamanda yapılan son askerlik yoklaması devresinde askerlik çağına giren lise mezunları arasından İçişleri Bakanlığınca usulüne uygun şekilde seçilmek ve emniyet teşkilâtında polis memuru stajyeri olarak çalıştırılmak üzere en çok 300 kişinin Millî Savunma Bakanlığınca tahsisi emniyet teşkilâtının kalifiye elemene olan ihtiyacını kısmen karşılamış olacak ve emniyet teşkilâtının eleman bakımından mühim bir kaynağa sahip bulunmasını sağlayacaktır. Bu elemanlar emniyet hizmetinde çalıştıkları süre içinde hem fiilî askerlik hizmetini ifa edecekler hem de ordunun bir cüzü olan zabıta kuvvetlerini takviye etmiş olacaklardır.

Tasarılar gerçek bir ihtiyacın ifadesi olarak hazırlanmış; müessesenin, taliplerce cazip hale getirilmesi için gerekli tedbirler düşünülmüş; ihdas edilen hakların karşılığı olan görevler üzerinde de titizlikle durulmuştur.

Tasarılar kanunlaştığı takdirde Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine her hangi bir malî külfet yüklemeyecektir. Zira verilecek 300 kişi her sene Maliye Bakanlığınca karşılığı verilmekte olan ve halen sayısı 3 000 i bulan münhal polis memuru kadrolarına atanacaklardır.

İçişleri Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No : 1/167
Karar No : 8

7.7.1961

Yüksek Başkanlığa

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair olan kanun tasarısı, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

İçişleri Bakanının vermiş olduğu etraflı izahat neticesinde, gerekçede de belirtildiği veçhile, mesleki cazip hale getirmek, mesleke intisabedenleri hizmete cevap verebilecek bilgilerle mücehhez kılmak ve karakollardaki memur ihtiyacını karşılamak maksadiyle hazırlanan tasarı, komisyonumuzca da müspet mütalâa olunup aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince, Millî Savunma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Temsilciler Meclisi
İçişleri Komisyonu

Başkanı
D. Yurdakul

Sözcü
Ş. Asbuzoğlu

Üye
A. Bilgin

Üye
V. Gerger

Üye
R. Günay

Üye
İ. Kabadayı

Üye
H. Kümbetlioğlu

Üye
O. Öztrak

Üye
A. Toplu

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
Millî Savunma Komisyonu
Esas No: 1/167
Karar No: 16

7.7.1961

Yüksek Başkanlığa

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair olan kanun tasarısı, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Bakanlık temsilcilerinin vermiş oldukları izahat ve gerekçede de belirtildiği üzere, mesleki cazip hale getirmek, mesleke intisabedenleri hizmete cevap verebilecek bilgilerle teçhiz etmek ve kadrolardaki memur ihtiyacını karşılamak maksadiyle hazırlanan tasarı, komisyonumuzca da uygun görülmele gerekçeye ilişik tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma Komisyonu

Başkanı
Zekâi O'Kan

Başkan V.
Cemal Yıldırım

Bu rapor sözcüsü
Rauf Gökçen

Ahmet Akar

Sadi Erdem

Abdülkadir Okyay

Enver Sökmen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 10 sene içinde son yoklamalarda sağlam olarak askerliklerine karar verilenlerden jandarma hizmetine tefrik edilecek sivil lise mezunlarından her yıl âzami 300 e kadarki altı aylık askerlik eğitiminden sonra üniformalı polis olarak kullanılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilirler.

Polis hizmeti ile birlikte jandarmaya mahsus askerlik müddetini tamamlayanlar muvazzaf askerlik hizmetlerini yapmış sayılarak Askerlik Kanunu hükümlerine göre terhis olunurlar. Bunlardan polis hizmetlerinin devamı sırasında uygun hallerinden ve disiplinsizliklerinden dolayı polis görevine yaramıyacakları anlaşılanlar geri kalan askerlik hizmetlerini er olarak tamamlamak üzere jandarma kotalarına sevk olunurlar.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

29 . 6 . 1961

Devlet Başkanı ve
Başbakan
C. Gürsel

Devlet Bakanı
S. Ulay

Adalet Bakanı
E. Tüzemen

İçişleri Bakanı
N. Zeytinoglu

Maliye Bakanı
K. Kurdaş

Bayındırlık Bakanı
M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı
R. Üner

Tarım Bakanı
O. Tosun

Çalışma Bakanı
C. Talas

Ba. - Ya. ve Turz. Bakanı
C. Baban

Devlet Bakanı ve
Başb. Yardımcısı ve
Millî Savunma B. V.
F. Özdilek

Devlet Bakanı
H. Mumcuoğlu

Millî Savunma Bakanı

Dışişleri Bakanı
S. Sarper

Millî Eğitim Bakanı
A. Tahtakılıç

Ticaret Bakanı
M. Baydar

Güm. ve Tekel Bakanı
F. Aşkan

Ulaştırma Bakanı
O. Mersinli

Sanayi Bakanı
I. Soyak

İmar ve İskân Bakanı
R. Özal

